

Berättelse

om hvad i riket och dess styrelse sig tilldragit sedan sista riksdag;

gifven Stockholms slott å rikssalen den 17 Januari 1877.

En djupt smärtande förlust har under det förflutna året träffat de förenade rikenas konungahus och folk genom Hennes Maj:t Enkedrottning Josephina Maximiliana Eugenias bortgång ur tiden. Hennes ädla personlighet och upphöjda egenskaper skola länge bevara Hennes namn i kär äminnelse.

Sedan Riksdagen uti skrifvelse af den 1 Mars 1876 lemnat sitt bifall till Kongl. Maj:ts den 12 November 1875 aflättna nådiga proposition rörande den med Danmark under den 16 föregående Oktober, med afseende på Norge, afslutade tilläggskonvention till myntkonventionen af den 27 Maj 1873, har berörda tilläggskonvention blifvit af Hans Maj:t Konungen den 10 Mars ratificerad. Hans Maj:t Konungens af Danmark ratifikation är gifven den 1 Mars och ratifikationerna utvexlades i Stockholm den 14 Mars 1876. Till följd af denna tilläggskonvention hafva myntkonventionens bestämmelser från och med den 1 April sistlidet är egt tillämpning äfven för Norge.

Tilläggs-
konvention till
myntkonven-
tionen med
Danmark rati-
ficerad.

I afseende på postförbindelsen mellan Sverige och Tyskland har i Berlin den 12 April 1876 blifvit undertecknad en deklaration angående ändring af Art. I uti det emellan Sverige och Nordtyska förbundet den 20 Mars 1870 afslutade additionella fördrag till postfördraget af 27 Februari 1869.

Deklaration
rörande post-
förbindelsen
med Tyskland.

Utvexling af ratifikationerna till den i St. Petersburg under den 22 Juli 1875 genom befullmäktigade ombud afslutade och den 29 Oktober samma år af Hans Maj:t Konungen ratificerade internationella telegrafkonventionen har den 17 Maj 1876 i St. Petersburg egt rum.

Utvexling af
ratifikationerna till den
internationella
telegrafkon-
ventionen.

Bih. till Riksd. Prot. 1877. 1:a Saml. 1:a Afd.

Riksdags-Berättelsen.

Om franska koloniernas och britiska Indiensinträde i allmänna postföreningen.

Uti den allmänna postförening, som genom afslutande af internationella posttraktaten i Bern den 9 Oktober 1874 bildades, hafva Frankrikes kolonier och britiska Indien, med de uti nämnda traktat deltagande magternas samtycke, inträdt, till följd af särskilda diplomatiska akter, som blifvit i Bern under tecknade, hvad Frankrikes kolonier angår, å franska regeringens vägnar den 8 April samt, hvad britiska Indien angår, å storbritanniska regeringens och indiska styrelsens vägnar den 1 Juli 1876.

Komité rörande konsulatväsendets ordnande.

Sedan Kongl. Maj:t den 12 Februari 1875 beslutit att åt en af svenske och norske män bestående komité skulle uppdragas att afgifva utlåtande om de förenade rikenas konsulatväsende samt förslag till ny konsulsstadga, har komitén den 4 sistlidne November inkommit med underdånigt betänkande, som blifvit till trycket befordradt och kommer att bland Riksdagens ledamöter utdelas.

Chefens för Justitie-departementet em-betsberättelse.

Enligt de till Chefen för Justitie-departementet från domstolar samt polis- och verkställande myndigheter inkomna uppgifter har antalet af år 1874 anhängiggjorda mål och ärenden varit: af tvistemål 25,262, deribland konkurs- och urarfvamål 321 och boskildnadmål utan sammanhang med konkurs 64; af konkurs- och urarfvamål, deri tvistefråga ej förekommit, 578; af skuldfor-dringsmål hos Kongl. Maj:ts Befallningshafvande 38,888; af civila ansöknings- och anmälningsärenden 198,460; af ekonomi-, politi-, verkställighets- och förvaltningsärenden 184,659 samt af brottmål 52,808. — Uti de samma år i första instans afgjorda brottmål hafva varit åtalade brott och förseelser till antal af 55,689, derför varit anklagade 49,009 personer. Bland dem hafva blifvit sakfælde 43,620, deraf 40,507 män och 3,113 kvinnor; och hafva blifvit dömda till dödsstraff 2 män och 1 kvinna, till straffarbete 1,449 män och 244 kvinnor, till fängelse 688 män och 55 kvinnor, till annan urbota bestraffning 251 män och 7 kvinnor samt till böter 38,117 män och 2,806 kvinnor. — Något dödsstraff har under samma år icke blifvit inom riket verkställt.

Utsökningslag.

Nya Lagberedningen har under sistförflutna året inkommit med förslag till utsökningslag och särskilda i sammanhang dermed stående förordningar, öfver hvilka förslag Högsta Domstolen afgifvit infordradt underdånigt utlåtande; hvarefter nådig proposition i ämnet beslutats.

Kyrkolags-förslag.

Sedan samtliga ecklesiastika konsistorier inkommit med infordrade underdåniga utlåtanden öfver de af komiterade för ombesörjande af en revision af 1686 års kyrkolag utarbetade, medelst underdånig skrifvelse den 2 Oktober 1873 till Kongl. Maj:t öfverlemnade förslag till kyrkolag och kyrkostadga, har Kongl.

Maj:t förordnat, att öfver förslaget till kyrkolag Högsta Domstolens utlåtande skulle infordras.

Sedan, på sätt i berättelsen till senaste Riksdag omförmäldes, Svea Hof-rätt erhållit tillåtelse att till slutet af 1876 års vårsession arbeta å en afdelning utöfver det å stat bestämda antal divisioner, har Kongl. Maj:t tillåtit nämnda afdelning att för handläggning af mål, som redan blifvit densamma tilldelade, jemväl under Juni månad samma år tjenstgöra.

Tillökning af divisionernas antal i Svea Hofrätt.

Efter vederbörandes förslag äro föreskrifter meddelade dels rörande förändrad organisation af rådstufvurätten och magistraten i städerna Venersborg och Landskrona, dels ock angående anställande af en extra rådmän vid rådstufvurätten och magistraten i Falköping; hvarjemte öfverenskommelser om röstberäkning vid borgmästareval i städerna Engelholm, Hudiksvall och Malmö blifvit fastställda.

Organisation af rådstufvurätter och magistrater.

Röstberäkning vid borgmästareval.

På grund af gjorda framställningar har Kongl. Maj:t, med stöd af Kongl. förordningen den 1 Maj 1868 angående bouppteckningars och arfskiftens upp-rättande i stad, förklarat, att i städerna Engelholm, Hjo, Hudiksvall, Landskrona, Venersborg och Ystad magistratens rättighet att förordna boupptecknings- och arfskiftesmän skall upphöra.

Upphörande af magistrats rättighet att förordna boupptecknings- och arfskiftesmän.

Till undvikande af de olägenheter, som äro förenade med häktade personers långväga forslande, har Kongl. Maj:t, uppå derom gjord framställning, i nåder medgifvit, att Orousts och Tjörns häradsrätt må, då Kongl. Maj:ts Befallningshafvande eller domhafvanden finner omständigheterna sådant påkalla, å kronohäktet i Uddevalla hafva tingsstad, hvarest i vissa brottmål ransakas och dömas må.

Frammande tingsstad för ranskning med häktade personer.

Sedan Riksdagen bifallit Kongl. Maj:ts framställningar om anvisande af därför erforderliga medel, hafva från början af innevarande år dels Färs och Frosta härads domsaga delats i två domsagor, benämnda den ena Färs härads och den andra Frosta härads domsaga, dels ock Norrbottens län fördelats i fyra domsagor, omfattande vardera ett af länets fögderier och benämnda Piteå, Luleå, Kalix och Torneå domsagor, hvarjemte Kongl. Maj:t förordnat, att Arvidsjaurs socken i Piteå domsaga skall tills vidare utgöra eget tingslag.

Delning af domsagor.

Med anledning af derom gjord underdånig ansökning har Kongl. Maj:t i nåder förordnat, att Norsjö socken skall från innevarande års början afskiljas från Skellefteå tingslag och med Malå kapellförsamling, som förut tillhört

Domsage-reglering.

Arvidsjaurs lappmarks tingslag, förenas till ett tingslag med tingsställe i Norsjö by och med två lagtima sammanträden, det ena på vintern och det andra på hösten.

Särskilda häradens förening till ett tingslag.

Med tillämpning af föreskrifterna i Kongl. förordningen den 17 Maj 1872 angående ändring i vissa fall af gällande bestämmelser om häradsting, och i enlighet med vederbörandes derom gjorda förslag, är förordnad, dels att Ölme, Visnums och Väse härad skola utgöra ett tingslag med tingsstad i Kristinehamn; dels att södra Helsinglands domsaga skall vara delad i två tingslag, omfattande, det ena eller vestra tingslaget: Alfta och Bollnäs gamla tingslag jemte Hanebo och Segersta socknar, med tingsställe i Bollnäs, samt det andra eller östra tingslaget: Norrala gamla tingslag jemte Skogs socken med Lingbo kapell, med tingsställe vid Mo Myskie; dels ock att Risinge samt Hällestads och Tjällmo tingslag skola förenas till ett tingslag med tingsställe vid Hällestads jernvägsstation.

Förändringar i landets judiciella, administrativa och ecklesiastika indelning.

För undanrödjande af åtskilliga väsentliga olägenheter i landets judiciella, administrativa och ecklesiastika indelning har Kongl. Maj:t uppå gjorda framställningar i sådant afseende förordnat: att lägenheten Stångsqrarn med Stångsqrarns och Nyqvarns utjordar skall skiljas från St Lars socken och Hanekinds härad samt i stället förenas med Linköpings stad; att den del af Bohus fästningsholme, som tillhört Vestra Hisings härad, skall derifrån skiljas och i stället, jemte den öfriga delen af samma holme, förenas med Kongelfs stad; att byarne $\frac{3}{4}$ mantal N:is 1 och 2 Åträsk, $\frac{1}{8}$ mantal N:o 1 Bergvall, $\frac{1}{8}$ mantal N:o 1 Ytteråträsk, $\frac{7}{64}$ mantal N:o 1 Renträsk, $\frac{1}{4}$ mantal N:is 1 och 2 Högliden, $\frac{9}{64}$ mantal N:o 1 Åland, $\frac{3}{32}$ mantal N:o 1 Lillåtjeln, $\frac{1}{8}$ mantal Högsmyrliden N:o 1, $\frac{1}{8}$ mantal Bränmland eller Högsmyrliden N:o 2, $\frac{1}{8}$ mantal N:o 1 Degerliden, $\frac{3}{32}$ mantal N:o 1 Floda och nyhemmanet Forsliden skola skiljas från Degerfors tingslag och i stället förläggas till Umeå härad inom Vesterbottens län; att frälselägenheten Drufvefors qvarn N:o 1 skall skiljas från Torpa socken och Vedens härad och i stället förenas med Borås stad; att Öfra Marnäs skifteslag eller Marnäs N:o 2 skall skiljas från Norrbärke socken och tingslag och i stället förläggas till Ludvika socken och Grangärdes tingslag af Kopparbergs län; äfvensom att Tyrisfall m. fl. hemman, utgörande den s. k. Svennevads eller Regna skate, skola förläggas från Bo socken och Sköllersta härad i Örebro län till Regna socken och Risinge tingslag i Östergötlands län.

Ang. förordnande att Nya varfvet vid Göteborg må utgöra en särskild församling, m. m.

Sedan Nya Varfvet vid Göteborg under vissa vilkor tills vidare öfverlemnats till Fångvårdsstyrelsen för inrättande derstädes af ett straff- och arbetsfängelse, har Kongl. Maj:t beträffande dervarande befolknings ställning i kyrkligt och kommunalt hänseende förordnat, att Nya Varfvet inom vissa be-

stämda gränser skall fortfarande tills vidare utgöra en särskild församling, hvars medlemmar under tiden ega att angående vården af sina gemensamma angelägenheter öfverlägga och besluta på sätt förordningarne af dels den 21 Mars 1862 om kommunalstyrelse på landet samt om kyrkostämma, kyrkoråd och skolråd, dels ock den 9 Juni 1871 rörande fattigvården närmare bestämma, äfvensom att, jemte det Nya Varfvet fortfarande kommer att i kameralt och administrativt hänseende tillhöra Göteborgs fögderi, den del deraf, som tillhört Säfvedals härad, skall från början af innevarande år öfverflyttas till Askims härad.

Med anledning af ett utaf Riksdagens Justitieombudsman uti skrifvelse den 31 Oktober 1870 väckt förslag om härads- och stadshäktens användande för verkställighet af kortare frihetsstraff, har Kongl. Maj:t, efter vederbörandes hörande, bemyndigat Fångvårdsstyrelsen, bland annat, att vidtaga erforderliga åtgärder för åstadkommandet af en sådan reglering af fängelsedistriktet, att ej mindre personer, hvilka vid underdomstolarne å landet vore under tilltal för brott och, i afbidan på ransakning, skulle i allmänt häkte förvaras, än äfven sådane, hvilka i läns- eller kronohäkte skulle undergå straffarbete, fängelse eller fängelse vid vatten och bröd, i allmänhet komme att intagas i närmaste, inom eller utom länet belägna häkte; dock att någon ny reglering icke får genomföras innan densamma blifvit af Kongl. Maj:t gillad.

Ang. härads- och stadshäktens användande för verkställighet af kortare frihetsstraff.

På grund af Kongl. Maj:ts uppdrag har ordföranden i Fångvårdsstyrelsen under nästlidet års höst företagit en resa till tyska staterna och tillgränsande länder för att inhemta kännedom huruvida och i hvad mån den derstädes under senare tiden gjorda tillämpning af ett modifieradt progressivt fängelse-system visat sig ändamålsenlig och förenlig med de svenska förhållandena.

Ang. det progressiva fängelsesystemet.

Under nedannämnda dagar har Kongl. Maj:t utfärdat följande, af Kongl. Maj:t föreslagna och af Riksdagen antagna författningar, nemligen:

Lagförändringar.

1876 den 20 Mars: Förordning angående eganderätt till skrift;

» den 21 April: Stadga angående måls handläggning i vissa fall af Kongl.

Maj:ts Högsta Domstols afdelningar samfaldt;

och har Kongl. Maj:t till följande af senast församlade Riksdag afgifna förslag till lagförändringar, öfver hvilka Kongl. Maj:t icke kunnat före Riksdagens åtskiljande meddela beslut, sedermera, i den ordning 87 § regeringsförmen föreskrifver, lemnat nådigt bifall och låtit å dessa förslag grundade förordningar utfärdas under de dagar nedan förmåles:

1876 den 4 November: angående ändring i gällande stadganden om den så kallade indigenatsrätten;

- 1876 den 4 November: angående ändring i lagens stadgande rörande jäf mot domare;
- » s. d. angående ändring i stadgandena om byggnad och underhåll af kyrka med hvad dertill hörer;
- » den 30 December: angående dels förändrad lydelse af 13 § i 2 kap. strafflagen och dels förvandling af böter i särskildt fall;

hvarjemte Kongl. Maj:t låtit utfärda dels nådiga kungörelser under den 28 Januari 1876 angående fastställande af formulär till sådan förteckning, som enligt 2 § i Kongl. Maj:ts nådiga förordning den 24 September 1861 öfver förmynderskap hållas bör; under den 5 Maj 1876 angående vissa städers indelning i valkretsar för riksdagsmannaval; under den 19 Maj 1876 angående villkoren för åtnjutande af de från 1877 års början fastställda nya löneförmåner för Justitiekanslern, Justitierevisions-expeditionen, rikets samtliga Hofrätter och Krigshofrätten; under den 22 September 1876 angående upphörande af vissa till advokatfiskalerna i rikets Hofrätter nu utgående sportler; samt under den 30 December 1876 angående upphörande af Generalauditörs-expeditionen; dels ock den 17 November 1876 ny arbetsordning för Svea och Göta Hofrätter samt Hofrätten öfver Skåne och Blekinge; äfvensom den 26 Maj 1876 instruktion för landsfiskaler, samt den 30 December 1876 förnyad instruktion för Kongl. Maj:ts Nedre Justitierevision.

Indelta arméns vapenöfningar. Indelta infanteriets och kavalleriets vapenöfningar hafva under 1876 egt rum till den utsträckning underhållsreglementet bestämmer, hvarjemte särskilda öfningar försiggått med timmermän och skarpskyttar.

Beväring-manskapet. Beväringmanskapet har öfvats efter derom särskildt utfärdade föreskrifter, hvarvid andra klassen af det infanteriet tilldelade manskap under senare delen af regementsmötet deltagit i stamtruppens öfningar.

Underbefälsskolor. Till indelta infanteriets underbefälsskola vid Karlsborg hafva såsom elever varit kommenderade 13 underofficerare samt 450 volontärer och manskap. Skolans verksamhet har pågått under 118 dagar.

Till kavalleriets underbefälsskola, som under 90 dagar varit samman dragen i Stockholm, hafva varit beordrade 7 underofficerare och 61 volontärer och manskap.

Utur indelta armén hafva utgått kommenderingar såsom garnisonsförstärkning till Karlskrona, Karlsborg och Vaxholm samt såsom fångbevakning till Långholmen och Varberg; varande armén från den 15 Maj 1876 befriad från utgörande af dylik kommendering till sistnämnda fängelse.

Kommenderingar ur armén.

Den kommendering ur Gotlands nationalbeväringens artillerikorps' stamtrupp, som varit förlagd å Enholmen, har blifvit indragen och bevakningen derstädes öfverlemnad åt civil person.

Indragen kommendering.

Efter fullständigt afslutad examen hafva under sistlidet år 11 officerare lemnat krigshögskolan. Antalet officerare, som för närvarande begagna undervisningen derstädes, uppgår till 75.

Krigshögskolan.

Från krigsskolan hafva under samma år examinerats 75 elever samt till elever derstädes beordrats 101 underofficerare och volontärer af arméns särskilda regementen och corpser. Af de före krigsskolans omorganisation der intagne kadetter qvarstå numera endast två, som ännu ej aflagt examen.

Krigsskolan.

Enligt sistlidet år utfärdadt förnyadt reglemente för ridskolan vid Strömsholm är lärokursen för kavalleriofficerare numera ettårig, med två månaders uppehåll under tiden för vapenöfningarne, samt för stallmästare- och beridareelever tvåårig, samtidigt med kavalleriofficerskurserna. I den lärokurs, som tog sin början den 1 sistlidne Oktober, deltaga 11 kavalleriofficerare samt 1 stallmästare- och 2 beridareelever. Dessutom har under loppet af hösten undervisning i ridning vid Strömsholm meddelats åt 8 officerare, tillhörande fortifikationen och infanteriet.

Ridskolan vid Strömsholm.

En skjutskola för infanteri- och kavalleriofficerare har förliden sommar under 70 dagar pågått vid Rosersberg, till hvilken varit såsom elever beordrade 34 officerare.

Skjutskola.

Antalet officerare af arméns olika vapen, som kommenderas till genomgående af den årliga kursen vid Gymnastiska centralinstitutet, har ökats från 12 till 16.

Kursen vid Gymnastiska centralinstitutet.

Lärokurser för utbildande af sjukvårdsmanskap hafva liksom föregående år varit anordnade i Stockholm, Göteborg och Karlskrona.

Lärokurser för sjukvårdsmanskap.

Vid veterinärintitutet i Stockholm och vid Alnarps landbruksinstitut hafva under tre månader varit anordnade lärokurser i hofbeslagskonst för manskap af kavalleriet, hvarvid undervisning meddelats åt 26 elever.

Lärokurser i hofbeslagskonst.

Frivilliga
skarpskytte-
föreningarne.

Af de frivilliga skarpskytteföreningarne beräknas ett antal af 171 med tillsammans 19,183 medlemmar ännu vara i verksamhet. Under det förrflutna året hafva 18 föreningar med tillsammans 938 medlemmar anmälts såsom upplösta.

I likhet med hvad under flera föregående år egt rum, har en allmän skjuttäflingsfest för medlemmar af rikets skarpskytteföreningar varit i hufvudstaden anordnad.

Officerars an-
ställning i ut-
ländsk krigs-
tjenst.

För utbildning i krigareyrket hafva under sistlidet år 8 officerare längre eller kortare tid varit anstälde i utländska arméer, deraf 5 med understöd af statsmedel.

En officer af öfverstes grad har varit beordrad till Tyskland för att derstädes öfvervara preussiska arméns gardescorps' höstöfningar.

Officerars af
armén tjenst-
göring vid
generalstaben.

Utom det antal officerare, som under sommaren kommenderats att utföra topografiska mätningar, hafva till tjenstgöring vid generalstaben varit kommanderade 18 officerare från arméns olika regementen och corpser.

Kompani-,
squadrons- och
batterichefs-
beställningar-
ne vid armén.

I afscende på sättet för tillsättande af kompani-, squadrons- och batterichefsplatserna vid armén har den förändring vidtagits, att vederbörande regements- och corpschefer numera ega att till dessa befattningar förordna eller placera regementerna eller corpserna tillhörande kompetente kaptener eller ryttmästare.

Militär-
komitéer.

Den komité, som år 1875 tillsattes för afgifvande af förslag till ordnande af arméns trossväsende, har under det sistförlutna året fortsatt sina arbeten.

För behandling af åtskilliga frågor rörande Karlsborgs fästningsbyggnad har varit nedsatt en särskild komité, som, efter behörigen fullgjordt uppdrag, afgifvit betänkande i ämnet.

Två för landt- och sjöförsvaret gemensamma komitéer hafva nyligen trädt i verksamhet, hvaraf den ena för afgifvande af utlåtande och förslag rörande lämpligaste sättet för anskaffning af artillerimateriel, och den andra, bestående af militärläkare, för utarbetande af förslag till ordnande af den militära hälsovården.

Sammansatt svensk och norsk artillerikomité har sammanträdt i Kristiania.

Fästnings-
artilleriet.

Af de i berättelsen till 1876 års Riksdag omnämnde, då under arbete varande 4 st. 9",₂₄^s kanoner, 1 st. 9",₂₄^s vall-lavett och 16 st. kulsprutor äro en kanon samt lavetten och kulsprutorna fullbordade, de återstående tre kanonerna fortfarande under arbete. Bestälda och under arbete äro 12 st. 5",₆₃^s

och 2 st. 4",₁^s bandade bakladdningskanoner samt 3 st. 9",₂₄^s vall-lavetter. Vid bolaget Atlas' verkstäder har blifvit tillverkad en sjelfsänkande försökslavett till 5",₆₃^s bakladdningskanon.

Till grofva kanoner har inom landet tillverkats 1,000 centner 4",₉^s krut, samt från utrikes ort införskrifvits 2,000 kilogram 20—25 ^{mm}.

För fältartilleriet hafva blifvit anskaffade 13 st. 2",₅₈^s kanoner, 16 st. 2",₅₈^s lavetter med föreställare, 17 st. 2",₅₈^s ammunitionsvagnar och 20 st. packvagnar samt, för utförande af jemförande skjut- och körförsök, 2 st. 8,₇^{cm} kanoner med lavetter och föreställare, 3 st. 3"^{ss} kanoner och 4 st. 3"^{ss} lavetter med föreställare. Under arbete äro 10 st. 2",₅₈^s ammunitionsvagnar samt 28 st. packvagnar.

Af ammunition har under året anskaffats 150 centner 1",₇₅^s krut och cirka 1,300 st. 3"^{ss} och 8,₇^{cm} försöksprojektiler. De 12,000 för fältpjäser afsedda projektiler, som enligt berättelsen till förra riksdagen voro under arbete, hafva blifvit levererade. Dessutom har för försöks utförande tillverkats atskilliga slags antändnings-, tid- och perkussionsrör.

Af redskaps-, rid-, anspanss- och stallpersedlar hafva, förutom hvad som erfordrats för den till artilleriregementena utlemnade materielens hållande i tjenstbart skick, blifvit anskaffade redskap till 10 st. 2",₅₈^s ammunitionsvagnar och anspansspersedlar till 20 st. packvagnar.

Vid Karl Gustafs stads gevärsfaktori hafva under året blifvit tillverkade 8,500 gevär; hvarförutom 2,000 nya gevär levererats från Husvarna vapenfabrik och 2,800 äldre gevär förändrats å reparationsverkstäderna.

Gevärstillverkningen, med dertill hörande ammunition.

Vid Mariebergs ammunitionsfabrik, som blifvit utvidgad, har under året tillverkats 4,000,000 skarpa och 1,090,000 lösa patroner till 1867 års gevär, 110,000 lösa revolverpatroner samt för gevärsförsök omkring 10,000 skarpa patroner af messing.

Vid artilleriets verkstäder har för arméns räkning, i och för försöks utförande, tillverkats 2 st. ammunitionsvagnar af ny modell för infanteriammunition, hvarjemte en dylik af äldre modell blifvit förändrad.

Arbetena å Svea artilleri-regementes kasernetablissemment hafva nu så långt framskridit, att endast några inredningsarbeten samt en del af gårdens planering återstå.

Det exercishus för Lifgardet till häst, hvartill Riksdagen anslagit medel, har blifvit uppfördt.

För öfrigt hafva följande byggnadsarbeten under året blifvit fullbordade, nemligen: stall och ridhus för pontonierbataljonen; fältförrådshus för Vendes

Byggnadsarbeten.

artilleri-regemente i Landskrona; två stallbyggnader samt ridhus och sjukstall för samma regemente i Kristianstad; barackbyggnad för en klass beväring vid Dalregementet; en barackbyggnad och en skolbyggnad för Elfsborgs regemente; en skolbyggnad för Södermanlands regemente; smedja med skostall för Smålands husar-regemente; gevärsförrådshus för Smålands grenadierbataljon; gevärsförrådshus och smedja för Kronobergs och för Elfsborgs regementen och smedja för Nerikes regemente.

Under arbete äro: ett skostall samt kokhus med spislokal för Vendes artilleri-regemente i Kristianstad; en kasernbyggnad å Frösö lägerplats för Jemtlands hästjägare-corps' exercissquadron och förberedande underbefälskola; en officers- och två manskapsbaracker å Sångamo för Vester-Norrlands beväringbataljon; en smedja för Jönköpings regemente samt gevärsförrådshus och smedja för Dal-regementet.

Befästnings-
arbeten.

Å Karlsborgs fästning hafva arbetena fortgått å linien IV, hvalfven och poternen under linien II, hvarförutom verkstälts murning och jordschaktning å linien III. Ny plan till hufvudfästningens fullbordande har blifvit uppgjord och Kongl. Maj:ts pröfning understäld.

I Karlskrona skärgård hafva å Kungsholms fästning hvalfven under linien IV blifvit i det närmaste uppförda samt återstående murningsarbeten å linierna IX och I afslutade, så att det mesta af sådana arbeten å fästningen nu är verkställt. Derjemte hafva jordfyllnadsarbetena ganska betydligt fortskridit. Bepansringarne till flankbatterierna å så väl Kungsholmen som Vestra Hästholmen hafva blifvit uppsatta och återstående försänkingsarbeten i skärgården afslutade. Nya ritningar till verket å Vestra Hästholmen och försvaret af Karlskrona landsida hafva blifvit uppgjorda och af Kongl. Maj:t gillade. Bemyndigande har meddelats fortifikationschefen att för försvarets behof inköpa den hemmanet Hästö tillhörande ön Koholmen.

I Stockholms skärgård är segelrännan i Oxdjupsförsänkningen upptagen samt en strandskoning med angöringsbrygga uppförd nedanför skansen, vid hvilken senare äfven en del inrednings- och rödjningsarbeten blifvit utförda. Emellertid har Kongl. Maj:t, uppå underdånig framställning af Stockholms handels- och sjöfartsnämnd samt efter det chefen för Fortifikationen blifvit i ämnet hörd, funnit skäligt tillåta, att de gamla infartslederna genom Kodjupet och det s. k. Finnhålet må fortfarande under fredstid hållas för sjöfarten öppna; dock med iakttagande af sådana försigtighetsmått, att desamma vid krigstillfälle må kunna hastigt igenstängas.

Fortifikations-
trupperna.

Den år 1876 påbörjade uppsättningen af Sappörbataljonens andra kompani har så fortgått, att den antages kunna blifva afslutad under loppet af nu ingångna år.

Ett krigsbrygge-ekipage har blifvit tillverkad efter af Kongl. Maj:t fastställd ny modell.

Fortifikationsmaterielen.

Fortifikationens fältöfningar hafva, liksom föregående år, egt rum å Karlsborg. Att deltaga i dessa öfningar hafva varit kommenderade 12 officerare af infanteriet. Stabsöfningarne hafva försiggått i Vaxholms skärgård, vid Qvicksund och i trakten af Eskilstuna.

Fortifikationens fältöfningar.

Officerare af Generalstabens kommunikationsafdelning hafva varit närvarande vid afsyningen eller besigtningen af de flesta under året för trafik öppnade enskilda jernvägar. Sedan afdelningen sålunda nu hunnit skaffa sig fullständiga statistiska upplysningar för bedömandet af äfven de enskilda jernvägarnes trafikförmåga, har den kunnat påbörja uppgörandet af koncentreringsplaner för armén under olika förutsättningar.

Generalstabens verksamhet.

Militärstatistiska afdelningen, hvars arbetskrafter till större delen tagits i anspråk för utarbetandet af »förslag till öfvergång från den nu varande till den nya härordningen», har derjemte kunnat afsluta en mobiliseringsplan, grundad på de nuvarande förhållandena.

Topografiska afdelningens arbeten under år 1876 hafva omfattat: kompletteringsmätningar inom Bottniska vikens kustnät; polhöjds- och azimutbestämmer vid triangelpunkten Bredskär utanför Umeå; utstakning af ett första gradens triangelnät från trakten af Örnköldsvik, genom Vester-Norrlands och Jemtlands län, till gränsen af Norge; fortsättning och afslutning af den år 1874 började triangelmätningen inom norra delen af Norrbottens län och af den år 1875 började triangelmätningen inom södra delen af Skaraborgs län; fältmätningar inom Frösåker och Närkehundraden härad samt inom Väddö och Häfverö skeppslag af Stockholms län äfvensom inom Hammarkinds och Skärkinds härad af Östergötlands län, allt öfver en sammanlagd yta af nära 21 kvadratmil; höjdmätningar inom norra delarne af Upsala och Stockholms län samt inom Östergötlands län; granskning å fältet såväl af de under åren 1846 och 1847 upprättade, ännu ej utgifna kartorna öfver norra delen af Upsala län som ock af redan utgifna kartor öfver mellersta delen af Malmöhus län; fortsättning af arbeten i och för mellersta delen af generalkartan öfver Sverige; påbörjade arbeten med en karta öfver Stora Kopparbergs län i skalan 1 : 200,000 och med en topografisk och statistisk beskrifning öfver Kronobergs län. Beskrifningen öfver Kristianstads län är under året utgifven, och undervisning i fältmätning meddelad åtskillige officerare af Generalstaben och armén vid en för detta ändamål under förliden sommar sammandragen öfningsafdelning.

Af Generalstabens karta öfver Sverige i skalan 1 : 100,000 har under år 1876 utgifvits kartbladet Hvetlanda. Under gravering äro bladen Norrtelje,

Vaxholm, Finspång och Norrköping samt mellersta bladet af generalkartan. Till gravyr beredas kartbladen Löfsta, Grisselhamn, Östhammar och Valdemarsvik.

Krigshistoriska afdelningens officerare hafva, på grund af de ökade arbetena inom militärstatistiska afdelningen, äfven under nu förflutna år måst användas vid sistberörda afdelning. En vid krigshistoriska afdelningen kommanderad officer har dock fortfarande i Riksarkivet samlat material för kommande arbeten.

Generalstabens fältöfningar hafva under året försiggått å Vikbo-landet och derifrån öfver Norrköping utefter östra stambanan till trakten af Mjölby.

Två af Generalstabens officerare hafva deltagit i norska generalstabens fältöfningar.

Topografiska
kartverkets
spridning.

För beredande af allmännare spridning af Generalstabens kartor ej mindre bland arméns befäl, än äfven bland allmänheten, har Kongl. Maj:t tillåtit, att de af Generalstabens topografiska afdelning utgifna kartbladen öfver Sverige i skalan 1 : 100,000 få i litografiskt öfvertryck, emot ett pris af 50 öre för hvarje blad, genom bokhandeln tillhandahållas allmänheten samt för ett pris af 35 öre utlemnas till militära och civila myndigheter i landet.

Rotering.

Äfven under det förflutna året hafva ett antal af Kammar-kollegium gifna utslag angående rotering af dels f. d. post- och gästgifverihemman, dels skattlagda nyhemman i de norra länen blifvit Kongl. Maj:ts pröfning underställda; och har Kongl. Maj:t täckts vid de sålunda underställda utslagen låta bero.

Nio till stam för rusthåll vid Laske kompani af Vestgöta regemente indelta hemman i Skaraborgs län, hvilkas innehafvare förklarar sig icke vilja efter 1873 års utgång fortfara med erläggande af förut från hemmanen utgående hästvakansafgifter, hafva, enligt derom meddelade föreskrifter, blifvit rotering åsatta, med skyldighet för vederbörande att rotefrihetsafgift i stadgad ordning erlägga intill dess hemmanen kunna varda till roterings utgörande indelade.

Jemväl för de nya rotar under Nerikes regemente, som tillkommit till följd af Kongl. Maj:ts med Riksdagen fattade beslut angående rotering af de s. k. frisocknarne i Örebro län, har blifvit föreskrifvet, att roteringsskyldigheten skall tills vidare medelst erläggande af vakansafgift fullgöras.

Utfärdade
författningar.

Följande armén rörande allmänna författningar hafva under loppet af år 1876 utfärdats, nemligen: *den 24 Januari* förnyadt pensionsreglemente för embets- och tjenstemäns samt underofficerars med vederlikar vid armén efter-

lemnade enkor och barn; *den 3 Mars* förnyadt reglemente för ridskolan vid Strömsholm; *den 15 Juli* förnyadt reglemente för Hammarsköld-Risellschöldska stipendiifondens förvaltning; *den 10 November* reglemente för militärläkarekurser vid Allmänna garnisonssjukhuset i Stockholm; och *samma dag* förnyadt reglemente för arméns enke- och pupill-kassa.

I öfverensstämmelse med af Riksdagen antagen lönereglering hafva nya aflöningsstater, enligt hvilka löneförmånerna utgå i *fast lön och dagaflöning*, blifvit utfärdade för Kongl. flottans officers-, underofficers- och sjömanscorpser samt lärare-, läkare-, maskinist- och handtverksstater, att tillämpas från och med år 1877, med undantag likväl för de löntagare, som vore med ovilkörlig fullmakt försedde och förklarar sig ej vilja å den nya staten ingå; hvarjemte stadgats att de officerare och underofficerare, hvilka sålunda komme att å gammal stat kvarstå, skulle öfverflyttas å nya staten allt efter som de komme att till lön i högre grad befordras eller i högre löneklass uppflyttas.

Lönereglering för en del af flottans corpser och stater.

Föreskrifter hafva blifvit meddelade angående tillämpning från och med år 1877 af förändrade grunder vid pensionering, *dels* af alla dem vid Kongl. flottans officers- och underofficerscorpser samt vid Kongl. flottans lärare-, läkare-, maskinist- och handtverksstater, hvilka före afskedstagandet förklara sig vilja ingå på de med år 1877 för dessa corpser och stater gällande nya aflöningsstater eller å desamma öfverflyttas till följd af emottagen befordran till lön i högre grad eller medgifven uppflyttning till högre löneklass, *dels* af dem bland månadslönarne vid flottans militärdepôter och varfsstater, som hädanefter varda med nya kontrakt vid dessa stater antagna, men af de på grund af gällande kontrakt i tjenst varande, endast så vidt dessa förklara sig vilja på berörda pensionsgrunder och dermed förenade vilkor ingå, *dels* ock af gemenskapen vid flottan och lotsverket.

Nya grunder för pensionering af flottans befäl och underbefäl m. fl.

I sammanhang härmed hafva kungörelser jemväl blifvit utfärdade om upphörande dels af den flottans och lotsverkets gemenskap åliggande förpligtelse att till Amiralitetskrigsmanskassan bidra med årliga afgifter samt af skyldighet för vissa bland gemenskapen vid marinregementet att vidkännas afkortning å deras understöd från kassan, dels ock af den i särskilda författningar meddelade föreskrift att i tjenst inträdd båtsman i vissa fall förverkar sin lön till Amiralitetskrigsmanskassan.

Likasom under föregående år egt rum hafva äfven år 1876 sjöofficerare varit anstälde i utländsk krigstjenst mot åtnjutande af stipendier från det för sådant ändamål anvisade anslag och är för närvarande en officer för dylik tjenst

Officerare anstälde i utländsk tjenst eller kommanderade utrikes.

permitterad. Dessutom hafva dels officerare, dels vid mariningeniörstaten anstälde tjänstemän varit beordrade att under längre eller kortare tider besöka marinetablissementer i utlandet för inhemtande af kändedom om senare tiders uppfinningar och förbättringar inom sjöväsendet. Fyra officerare hafva begagnat undervisningen vid härvarande Gymnastiska centralinstitut samt en vid Naval College i England.

Sjökrigsskolan.

Antalet kadetter och elever vid Sjökrigsskolan, som vid 1876 års början utgjorde 54, har under året ökat med 11, hvadan 65 kadetter och elever åtnjutit undervisning derstädes, af hvilka 7 utexaminerats och befordrats till underlöjtnanter vid Kongl. flottan. De praktiska öfningarne hafva pågått under nära fem månader med begagnande af skolans exercisfartyg, korvetten Norrköping, under hvilken tid bland andra främmande orter äfven Filadelfia besökts.

Personalens öfningar.

För öfvande af Kongl. flottans befäl, underbefäl och manskap hafva expeditioner företagits: med exercisskolornas öfningsfartyg, korvetterna af Chapman och Lagerbjelke samt briggen Nordensköld i hemlandsfarvatten under 4 månader, hufvudsakligen för öfvande af flottans rekryter; med briggarne Snappopp, Skirner och af Wirsén under lika lång tid för skeppsgossars öfning; med korvetterna Balder och Gefle i aflägsnare farvatten, den förra under 10, den senare under 8 månader för stamtrupperns öfning; med korvetten Thor och tio kanonbåtar, samlade till eskader för öfning i hemlandsfarvatten under 3 månader; med monitorn Loke och 1 pansarbåt för minöfningar samt 2 pansarbåtar för skjutöfningar under kortare tider. Dessutom hafva alla för sommarexpeditioner utrustade fartyg, utom korvetten Norrköping, under 23 dagar varit sammandragna till krigsöfningars utförande uti farvattnet från Landsort upp emot Söderteljeviken.

För att bistå haverister å rikets västkust äfvensom vid kusterna kring Gotland hafva dels under sistlidne vår 2 kanonbåtar varit utrustade, dels under 1876 års höst likaledes 2 kanonbåtar blifvit för samma ändamål utsända, af hvilka expeditionen till vestra kusten ännu fortgår.

Undervisningsverken.

I skeppsgosseskolan har meddelats undervisning åt 280 gossar, af hvilka 31 blifvit karlskrifna till matroskorpsen.

I underbefälsskolan hafva 42 man, alla tillhörande matroskompanierna, deraf 29 vid Karlskrona och 13 vid Stockholms station, åtnjutit undervisning; och af dessa hafva 21 vid Karlskrona samt 11 vid Stockholms station eller tillhoppa 32 man blifvit approberade.

517 man af Kongl. flottans sjömanscorps hafva öfvats i exercisskolorna, nemligen 262 vid Karlskrona och 255 vid Stockholms station, af hvilka 194

vid förstnämnda och 162 vid sistnämnda station eller vid begge stationerna tillsammans 356 man blifvit approberade.

Byggnad å ångkorvetten Saga, hvars maskiner och ångpannor tillverkas vid Motala mekaniska verkstad, äfvensom å kanonbåtarna Disa, Verdandi och Skuld samt exercisbriggen Falken pågår vid Karlskrona station, hvarest jemväl fregatten Eugenie undergår reparation och förändring till korvett samt monitorerna Thordön och Tirfing repareras.

Flottans
fartyg m. m.

En ångslup och en ångfärja hafva under året blifvit vid Stockholms station fullbordade, samt byggandet af en minångslup börjats, hvarjemte tillverkning af minor fortgår.

Vid enskilda verkstäder äro under arbete: kanonbåten Urd vid Kockums mekaniska verkstad i Malmö samt minfartyget Ran vid Bergsunds verkstad i Stockholm.

Ett nytt exercishus af sten är under uppförande vid Karlskrona station och nytt pumpverk för nya dockorna derstädes, förfärdigadt vid Bergsunds mekaniska verkstad, har blifvit uppsatt.

Hus och byggnader m. m. vid stationerna.

Tillbyggnad å exercishuset vid flottans station i Stockholm har verkstälts, hvarigenom ett för öfningarna högst behöfligt ökad utrymme erhållits; erforderliga inredningsarbeten för kanoners uppställning i batteri i samma exercishus pågå, äfvensom arbetena å den nya skeppsdockan, upphalningsslipen samt planeringen och strandskoningen utanför verkstäderna å galérvarfvat.

Under sistlidet år äro för flottans räkning vid Finspångs styckebruk tillverkade 2 stycken 9,24 tums, 4 stycken 8,08 tums, 2 stycken 5,63 tums och 20 stycken 4,1 tums kanoner samt derstädes beställda ytterligare 8 stycken 9,24 tums kanoner.

Anskaffning af kanoner m. m.

Från samma bruk äfvensom från Ankarsrum äro ett större antal projektiler till ofvannämnda kanonkalibrar levererade, samt från Palmerantz et Winborg 30 stycken kulsprutor enligt beställning aflemnade.

Af de i Fiume beställda 25 stycken Whiteheadska sjelfgående torpedos hafva tolf redan blifvit levererade och anses återstoden komma att innan kort aflemnas.

Sjömätningar hafva under år 1876 blifvit utförda dels i Mälaren, der de från de punkter, hvarest arbetena år 1875 afslutades eller vid Grönsö och Selaö SV. udde, fortsatts till en linie öfver Kungsberg, Tosterö norra udde och Ängsö södra udde, omfattande en areal af $2\frac{1}{2}$ geografisk kvadratmil, dels i Östergötlands skärgård, der ny mätning utförts emellan Askö och Kungshamn på en areal af $1\frac{1}{2}$ geografiska kvadratmil, hvarjemte lodningsarbeten utförts omkring

Sjömätningar och sjökartekontorets verksamhet.

Häfringe och Källskären, vid hvilket sistnämnda ställe, omfattande en yta af nära $1\frac{1}{2}$ geografisk kvadratmil, arbetena ännu icke afslutats, dels från södra delen af Kalmar sund till Ljungskärs inlopp på Smålandskusten, i och för granskning och komplettering af de äldre sjömätningsskartorna öfver denna kust; hvarjemte lodningar blifvit utförda vid Falsterboref, på Midsjöbanken i Östersjön, i Söderhamns skärgård samt utanför Storön, norr om Hernösand. Under mätningarne i Kalmar sund hafva undersökningar blifvit utförda för upptagande af en ny, rak farled genom sundet, hvilken farled vid lägsta vattenståndet skall kunna begagnas af fartyg utaf 20 fots djupgående.

En kustkarta i $\frac{1}{200,000}$ skala öfver Kalmar sund samt 14 stycken till militärbruk afsedda specialkartor öfver Stockholms skärgård, Mälaren och Kalmar sund med Öland hafva under året blifvit fullbordade.

På sjökarteverkets koppartryckeri hafva under året blifvit tryckta 8,352 stycken sjökort och 5,200 stycken förstoringsplancher till det af verket utgifna arbetet: "Den Svenske Lotsen".

Af "Underrättelser för sjöfarande", som innehålla alla sjökarteverket tillhandakomna vigtigare underrättelser om fyrar, båkar, grund m. m. äro häftena 22 och 23 under året utgifna.

Lots- och fyr-
inrättningen
med lifrädd-
ningsanstal-
terna.

Sedan lotsstyrelsen erhållit uppdrag att, i hufvudsaklig öfverensstämmelse med ett af styrelsen uppgjordt förslag rörande omorganisation af lotsverket, utarbета förslag till nytt reglemente för lots- och fyrstaterna med lifräddningsväsendet, har Kongl. Maj:t, uppå styrelsens framställning, fastställt nya stater för befäl och underbefäl vid lotsstater äfvensom för lifräddningsanstalterna att tillämpas från och med månaden näst efter den, i hvilken berörda reglements-förslag kan varda i nåder fastställt, genom hvilka stater de nuvarande 3 lots-distriktscheferne och 15 lotsfördelningscheferne komma att ersättas af 2 distrikts-inspektörer och 11 fördelningschefer, hvarjemte underbefäl och lotsar komma att, genom omreglering af en del lotsplatser, till antalet minskas.

Två nya ledningsfyrar hafva blifvit anordnade vid Bredskär i närheten af Umeå, hvarjemte staden Söderhamn, efter erhållet tillstånd, låtit, till ledning för inseglingen i dervarande skärgård, uppföra två ledfyrar.

Den å Furön utanför Oskarshamn uppförda ledfyren har undergått en väsentlig förbättring samt blifvit försedd med s. k. klippfyrapparat. Dylik apparat har jemväl blifvit anbragt å den vid inloppet till Göteborg belägna Bättö ledfyr, hvilken sistnämnda tillika med den närbelägna fyren å Buskär erhållit lanterniner.

De för sjöfartens betryggande anbragta båkar och sjömärken hafva, så långt de inskränkta tillgångarne medgifvit, blifvit underhållna, nyupptäckta grund och nya farleder utprickade samt åtskilliga för sjöfarten vådliga fartygs-vrak genom lotsverkets försorg undanröjda.

Under en sistlidna sommar af lotsdirektören verkställd inspektionsresa hafva på de ställen, der indelta lotsar finnas, sådana undersökningar rörande lotsarnes och hemmanssegarnes eller åbornas ömsesidiga rättigheter och skyldigheter blifvit anställda, hvilka erfordras för uppgörande af förslag till lotshållningsskyldighetens skiljande från hemmanen och dessas öfvergång till annan natur.

Anstalterna för skeppsbrutnes räddning hafva underhållits i godt skick och under hösten blifvit ytterligare utvidgade, i det att en fullständig lifräddningsstation inrättats i Helsingborg och en raketstation anordnats i Ystad.

De på vissa orter för lots- och fyrrpersonalens barn inrättade skolor hafva fortfarande varit i verksamhet och flitigt besökta samt omfattats med intresse af så väl barnens föräldrar och målsmän som lotsbefälet.

Enligt upprättade sammandrag af de från direktionerna för navigations-skolorna i riket inkomna berättelser angående undervisningen i dessa skolor under läsåret 1875—1876 har antalet inskrifna elever utgjort 542, af hvilka utexaminerats såsom styrmän af andra klassen 246, såsom styrmän af första klassen eller sjökaptener af andra klassen 67 samt såsom sjökaptener af första klassen 100 eller tillsammans 413 elever.

Undervisningsanstalter för sjöfart.

227 elever hafva åtnjutit undervisning i ångmaskiners konstruktion och behandling, af hvilka 132 aflagt examen för behörighet att föra befäl å ångfartyg.

Vid den i Göteborgs navigationsskola inrättade afdelning för undervisning i skeppsbyggeri hafva 15 elever åtnjutit sådan undervisning samt en elev utexaminerats såsom skeppsbyggmästare; och från navigationsskolorna i Stockholm och Göteborg, hvarest på grund af Kongl. kungörelsen den 23 September 1871 tillfälle att inhemta undervisning och aflägga examen i hvad som fordras för att såsom lokomotivförare erhålla anställning vid statens eller enskilda jernvägar finnes, hafva utexaminerats från den förra 2 och från den senare 1 lokomotivförareelev, hvarjemte vid navigationsskolan i Malmö, der äfven sådan undervisning meddelas, 7 elever begagnat sig af densamma.

Genom nådigt beslut den 8 December 1876 har stadgats, att de åligganden, som enligt gällande föreskrifter tillkommit Kommerskollegium i afseende å navigationsskolorna i riket, från och med år 1877 skola öfvertagas af Förvaltningen af sjöärendena.

Sedan i anledning af väckt fråga om anskaffande af ett utaf behovet påkalladt nytt navigationsskolhus i Hernösand, stadsfullmäktige derstädes förklarar sig villiga att låta uppföra en sådan byggnad enligt uppgjord ritning, har Kongl. Maj:t bifallit att en byggnad för det afsedda ändamålet må i nämnde stad få uppföras med iakttagande af vissa i den ursprungliga byggnadsplanen föreslagna förändringar.

Artilleri-
komité.

Med afseende derå att det hittills brukliga sättet att genom särskilda myndigheter låta ombesörja anskaffning m. m. af de för armén och flottan behöfliga kanoner funnits medföra olägenheter och fråga derföre uppstått att låta genom sakkunnige män tillse huruvida icke å *en* gemensam myndighet lämpligen borde uppdragas så väl konstruktion, som verkställighet af besigtningar och nödiga skjutförsök med de för både armén och flottan erforderliga artilleri- och skjutvapen, dervid jemväl borde komma under öfvervägande frågan om ordnande af kanontillverkningen för de begge vapnen på fördelaktigaste sätt, har Kongl. Maj:t, uppå gemensam framställning af cheferne för Landt- och Sjöförsvarsdepartementen, uppdragit å en komité att inkomma med utlåtande och förslag: dels huruvida konstruktion, anskaffning samt försöks- och inskjutning af artilleri- och andra skjutvapen så väl för arméns som flottans räkning lämpligen må kunna genom en och samma myndighet åstadkommas, dels om och, i så fall, hvilka åtgärder böra vidtagas för att ordna kanontillverkningen på ett sätt, som lemna största trygghet att utan uppskof erhalla den kanonmateriel, hvaraf svenska staten kan vara i behof.

Rotering af
hemman.

Ett stort antal nyhemman inom Vester-Norrlands län hafva blifvit i vederbörlig ordning åsatta rotering.

Pensionering
vid flottan.

Med användande af de utaf Riksdagen beviljade kreditiv har pensionering af flottans och lotsverkets embets- och tjenstemän samt betjente och gemenskap äfven under år 1876 upprätthållits.

Jordbruket

Jordbruket har under sistförflutna året icke varit så tillfredsställande, som under föregående serie af goda år, med hvilka vårt land välsignats. På flera orter blef den under hösten år 1875 å ofrusen mark fallna snön qvarliggande till våren, och höstutsädet, synnerligast rågen, skadades här af, så att skörden ej varit öfver, men på flera ställen under medelmåttan. Den under sommaren i förening med stark värme länge ihållande torkan förorsakade, att vårsåden på myllfattiga jordmåner afstannade i växten och gaf mindre tillfredsställande skörd, under det att densamma å mullrika jordmåner, som förmådde motstå torkan, lemnat god afkastning. Till följd af den torra försommaren blef höskörden, såväl å klöfver- och gräsvallarne som å de naturliga ängarne, ganska ringa uti mellersta delarne af landet, synnerligast uti de kring Mälaren belägna länen, inom hvilka detta i förening med den svaga halmskörden vållat många bekymmer för framfödandet af husdjuren, under det att dock såväl uti de södra som förnämligast i de norra länen höskörden varit god och sädesskörden dels

medelmåttig, dels öfver medelmåttan, så att för landet i dess helhet årsväxten, både af säd och hö, kan anses hafva varit medelmåttig. Potatisen har äfven gifvit medelmåttig skörd. Öfriga rotfrukter hafva å vissa orter, i följd af torkan och skadeinsekters härjningar, alldeles misslyckats, å andra orter deremot gifvit god skörd.

Husslöjden har omfattats med stigande intresse, och den för undervisning i handslöjder anstälde undervisaren har varit i verksamhet under hela året, derunder han dock icke på långt när hunnit meddela det biträde, som af honom äskats. Husslöjden.

Landbruksskolan å Djursholm i Stockholms län har den 14 sistlidne Mars flyttats till Hesselby egendom i Spånga socken och Sollentuna härad af samma län. Flyttning af en landtbruksskola.

För hushållningssällskapen i Stockholms, Östergötlands och Norrbottens län äro under sistlidet år nya stadgar af Kongl. Maj:t fastställda. Stadgar för hushållningssällskap.

Enligt uppgift från fiskeritillsyningsmännen i de län, inom hvilka dylika tjänstemän blifvit tillsatta, anses strömmingsfisket under året hafva varit godt. Deremot har laxfisket i södra Sveriges elfvar varit ogynnsamt hufvudsakligast i följd af ovanligt lågt vattenstånd i elfvarne. Särskilda fiskeristadgar hafva blifvit utfärdade för Jönköpings och Kronobergs län. För anordning af åtgärder till fiskets förbättrande i sjön Venern hafva Skaraborgs, Elfsborgs och Vermlands läns landsting utsett vissa komiterade, hvilka redan börjat sin verksamhet. Fiskeritjänstemännens förrättningar hafva fortgått i vanlig ordning. De båda assistenterna hafva hufvudsakligast verkat inom de nordliga länen; fiskeri-intendenten i Skåne, Halland och på Gotland. Två nya bolag för försäkring af fiskredskap hafva med understöd af vederbörande hushållningssällskap blifvit bildade inom Mahöhus och Kristianstads län. Fiskerinäringen.

Vid de under året hållna besigtningmöten för prisbelönande af hästar hafva fastställda pris blifvit utdelade för 204 beskällare, 331 moderston och 864 unghästar eller sammanlagdt för 1,399 hästar och således för 388 flera än näst föregående år. Stuteri-väsendet.

De från hingst-depôtterna utsända landtbeskällare hafva betäckt 4,422 ston, tillhöriga enskilda personer.

Tre moderston af Anglo-normandisk race hafva blifvit uppköpta i Frankrike och tilldelade Ottenby och Flyinge stuterier.

Vid Flyinge har ett nytt stostall af sten blifvit uppfördt och afsynadt.

Vid den i sammanhang med landtbruksmötet i Norrköping anordnade kreatursutställning uppvisades från Strömsholms hingst-depôt 3 hingstar af Anglo-normandisk race, hvilka utmärktes med hedersdiplom.

Det allmänna ekonomiska kartverket.

De inom Östergötlands län sedan år 1868 pågående ekonomiska kartarbetena hafva blifvit fortsatta, så att alla mätningar afslutats inom Ydre, Vifolka, Göstrings och Dals härad, samt mätningar påbörjats inom Lysings härad, allt öfver en sammanlagd yta af 14,7 kvadratmil; ekonomiska häradsbeskrifningar hafva blifvit upprättade öfver Hammarkinds, Memmings och Bankekinds härad; beskrifningarne öfver Gullbergs, Aska, Bobergs och Hanekinds härad äro under arbete. — Det år 1873 påbörjade ekonomiska kartarbetet inom Sotholms härad af Stockholms län har under år 1876 på så sätt fortgått, att konceptkartan blifvit färdig; och anses beskrifningen öfver detta härad kunna vara upprättad före årets slut.

Norrbottnens läns ekonomiska kartverk.

Triangelmätningarne inom Torne lappmark äro under året fortsatta och afslutade; inom Gellivare och Jukkasjärvi socknar hafva uppmätts 10,8 kvadratmil i skalan 1:20,000, inom Arjeplogs sockens fjelland hafva omkring 16 kvadratmil blifvit rekognoscerade i skalan 1:50,000; höjdmätningar, dels med afvägningsinstrument, dels medelst barometer hafva blifvit utförda inom Gellivare sockens fjelland och Pite lappmark; kartan öfver Öfver-Kalix härad med beskrifning har blifvit utgifven. — Förutom arbetschefen och kartverkets fem ordinarie kartografer, hafva sex tillfälliga biträden deltagit i kartverkets arbeten under detta år.

Geologiska undersökningar.

Fältarbeten i skalan 1:50,000 hafva pågått inom Stockholms, Örebro, Vermlands och Östergötlands län, omfattande en areal af nära 18,5 kvadratmil. Hela området af de i denna skala undersökta delar af landet utgör omkring 419 kvadratmil.

Arbetena i skalan 1:100,000 hafva omfattat delar af Kalmar, Kronobergs och Blekinge län till samma omfång som det topografiska kartbladet "Lessebo". Den undersökta arealen utgör 23 kvadratmil; varande nu omkring 114 kvadratmil i samma skala rekognoscerade.

Höjdmätningar till en sammanlagd längd af 27,7 mil hafva blifvit utförda inom Örebro och Vermlands län, samt i samband med de vetenskapliga arbetena på Gotland.

Förutom dessa arbeten hafva så väl vetenskapliga som praktiskt-geologiska resor företagits inom landet till större omfattning än under något föregående år. Så hafva för bidrag till öfversigtskartan och till kännedom om vårt lands paleontologiska och mineralogiska tillgångar flera landskap blifvit besökta, nemligen Mälareprovinserna, Dalarne, Gotland, Östergötland, Vestergötland, Göteborgs och Bohus län samt Skåne.

För kännedomen om våra malmer och till utredningen af hithörande frågor hafva geognostiska undersökningar verkstälts inom Nora och Hjulsjö, Lindes och Ramsbergs, Grythytte och Hellefors samt Nya Kopparbergs bergslag, allt på bekostnad af Jernkontoret. Sådana undersökningar hafva äfven inom Jemtland och Herjeådalen samt i norra delen af Kalmar län blifvit utförda.

Geologisk-agronomiska resor hafva verkstälts inom norra delen af Kalmar län, bekostade, liksom de nyss nämnda inom samma län, af vederbörande hushållningssällskap, dels ock på Gotland, hvarest äfven de för industrien användbara stenarterna blifvit särskildt undersökta.

På grund af Kongl. Maj:ts nådiga förordnande har undersökningens chef företagit geologiska resor inom Norra Amerika och England.

Följande näringarne rörande författningar hafva under år 1876 utfärdats, nemligen: *den 29 September* kungörelse angående förbud tills vidare mot införsel af potates, kommande ifrån Amerika äfvensom från vissa länder inom Europa; *den 4 November* kungörelse angående ändringar och tillägg i gällande reglemente för prisbelönande af hästar; *den 30 November* kungörelse om vissa ändringar i nådiga förordningen den 18 September 1874, angående vilkoren för försäljning, till förtäring på stället, af vin, maldrycker, kokadt kaffe och andra tillagade, icke spirituösa drycker; *samma dag* förordning angående salfångsten i Norra Ishafvet.

Författningar,
som röra nä-
ringarne.

Utom de författningar, hvilka här ofvan blifvit särskildt ommända, har Kongl. Maj:t under sistlidna året utfärdat: *den 28 Januari* kungörelse angående tiden för ingifvande till Kongl. Maj:t af sådana underdåniga framställningar, som böra Riksdagen meddelas; *den 7 April* förklaring i afseende å förvarandet för jernvägstrafikens räkning af eldfarliga oljor; *den 19 Maj* kungörelse om förändrad lydelse af 6 § 4:o i stadgan angående fjerdingmän den 1 Juni 1850; *den 8 September* kungörelse angående ändringar i det för städernas allmänna brandstodsbolag i nåder fastställda reglemente; *den 22 September* kungörelse angående ändring i vissa delar af stadgandena om expeditionslösen vid rikets Hofrätter; *samma dag* kungörelse angående förhöjning af den till vaktbetjeningen i Justitie-revisions-expeditionen och rikets Hofrätter utgående ersättning för kallelse, m. m.; *den 29 September* kungörelse angående tillägg till resereglementet den 10 November 1865; *den 4 November* kungörelse angående förhöjning i beloppet af de väntningspenningar, den till skjuts uppbådade är berättigad erhålla; *den 24 November* förordning angående sättet för fullföljd af talan emot utslag i frågor om fiskes utföfvande; *den 8 December* kungörelse angående ändring i § 9 af nådiga kungörelsen den 30 December 1863 om nämndemäns rätt till ersättning för extra förrättningar, samt om godtgörelse till fjerdingmän för vissa uppdrag; *samma dag* kungörelse angående ändring

Författningar,
i hvarjehanda
ämnen.

i § 5 af nådiga kungörelsen den 30 December 1863 om kostnadsersättning till militäre, civile och ecklesiastike tjenstemän för en del resor inom tjenstgöringsdistrikten; *samma dag* kungörelse angående ändring i nådiga kungörelsen den 27 September 1861 om understöd af allmänna medel till utflyttningar i följd af laga skiften samt inom Kopparbergs län verkställda storskiftesförrättningar; *den 30 December* kungörelse angående ändringar i byggnadsstadgan för rikets städer af den 8 Maj 1874.

Arbetenas
fortgång vid
statens jern-
vägsbygg-
nader.

Å den från Storvik uppåtgående stambanan Storvik—Torpshammar blefvo å den delen deraf, som är belägen emellan Storvik och Ockelbo, alla återstående terrasseringsarbeten äfvensom skenläggning, ballastning och bangårdsanläggningar fullbordade, så att denna bandel, utgörande 3,6 mil i längd, kunde den 1 sistlidne November för allmän trafik upplåtas.

Norr om Ockelbo påbörjades och fortgingo äfven arbetena så, att sträckan deremellan och Lingbo, 1 mil 20,000 fot, vid årets utgång var färdigterrasserad och belagd med skenor. Derjemte påbörjades mellan Lingbo och Kihlafors så väl flera jordarbeten, deribland den stora och längre tid fordrande genomskärningen vid Röstbo fåbodar, som ock en del brobyggnader.

Å tvärbanan emellan Torpshammar och riksgränsen påbörjades arbetena emellan Torpshammar och Ånge och fortgingo å den förra året under arbete lagda bandelen emellan Ytterån och Eggen.

Emellan Torpshammar och Ånge färdigterrasserades i det närmaste banan från Torpshammar till Torps kyrka, 30,800 fot i längd, och påbörjades de tre större brobyggnader, som erfordras för jernvägens framdragande dels öfver Getterån och dels öfver Ljungan på tvänne ställen, nemligen vid Vestaná och vid Parteboda. Derjemte belades med skenor banan från Torpshammar vesterut fram till bron öfver Getterån 11,300 fot i längd.

Emellan Ytterån och Eggen fortgingo de derstädes på flera ställen ganska svåra terrasseringsarbetena, och blef under året banvall färdigbildad å sammanräknadt 53,930 fot i längd samt de flesta afloppstrummorna och tvänne brobyggnader färdigmurade. Dessutom fortgingo och afslutades omfattande detaljundersökningar för liniens permanenta utstakning så väl emellan Östersund och Ytterån, som emellan Eggen och Dufved, äfvensom från sistnämnda ställe fram till riksgränsen mot Norge.

Å statsbanan Sköfde—Karlsborg fullbordades alla vid årets början återstående arbeten så tidigt på året, att denna bana, i längd utgörande 4,1 mil, kunde den 27 sistlidne Juli för allmän trafik upplåtas. — Derjemte färdigbyggdes det från Rödesunds bangård utgående sidospåret in i Karlsborgs fästning och vidtogos de anordningar, som stodo i samband dermed.

De af Kongl. Maj:t anbefalda undersökningarne för dragande af en jernväg från Ånge i Medelpad eller någon i granskapet deraf belägen tjenlig

punkt fram emot Ångermanelfven vid Sollefteå eller Björkå eller någon punkt emellan dessa begge platser, blefvo verkställda och de på grund deraf upprättade planer med profiler och kostnadsberäkningar afslutade.

Derigenom att under år 1876 för trafik upplåtits bandelarne Sköfde—Karlsborg samt Storvik—Ockelbo, den förra 4,1 och den senare 3,6 mil lång, har längden af statens trafikerade jernvägar vuxit till 148,9 mil.

Statens jernvägstrafik.

Trafikinkomsterna för samma år hafva uppgått till omkring 16½ millioner kronor, och således öfverstigit det föregående årets med vid pass en och en tredjedels million kronor.

Bland de med allmänna medel understödda väg- och vattenbyggnader, som under år 1876 fullbordats, äro följande de viktigaste:

Allmänna väg- och vattenbyggnadsarbeten.

Vägbyggnader.

Väganläggning mellan Roknäs och Böle byar i Piteå socken af Norrbottens län;

Vägomläggning mellan Nordmalings och Bjurholms kyrkor i Vesterbottens län;

Vägomläggning mellan ån Slöan och säteriet Karlberg inom Grums härad af Vermlands län;

Vägomläggning från Skästra by i Jerfsö socken till Ljusdals sockengräns i Gefleborgs län;

Vägomläggning inom Nora, Huddunge och Harbo socknar i Vestmanlands län;

Vägomläggning mellan Bogsta och Lästringe kyrkor i Södermanlands län;

Vägomläggning mellan Jönköping och Högstorps gästgifvaregård i Jönköpings län.

Vattenafstappningar.

Utdikning inom Lafsjö by i Dorothea socken af Vesterbottens län;

Utdikning af Anbäcksmýren vid Strands by i Umeå socken och samma län;

Utdikning vid Norra Långträsk m. m. i Skellefteå socken och samma län;

Utdikning vid Rislidens by i Degerfors socken och samma län;

Sänkning af Kornsjön och utdikning vid Sunnansjö m. fl. byar i Vester-Norrlands län;

Utdikning vid Östra Eldsmarks by i Arnäs socken och samma län;

Utdikning vid Ubergby i Skorpedes socken och samma län;

Utdikning af Römyran inom Sillre by i Borgsjö socken och samma län;

Utdikning af Örmyren vid Lilltersjö by i Ramsele socken och samma län;

Utdikning vid Kläppe by i Kyrkås socken af Jemtlands län;
 Utdikning vid Gisselås by i Hammerdals socken och samma län;
 Utdikning af Rostbergs- och Gunsarfsmyrarne i Kopparbergs och Sundborns socknar af Kopparbergs län;
 Sänkning af Ångermanbosjön i Folkärna socken och samma län;
 Sänkning af Brovallsjön, Kärrsjön m. fl. i samma socken och län;
 Utdikning af Kyrkmyran vid Vii m. fl. byar i Idenors socken af Gefleborgs län;
 Utdikning vid Kallmyra och Ygsbyn i Färila socken och samma län;
 Sänkning af Grytsjön i Mörlunda socken af Kalmar län;
 Utdikning vid byarne Tolebo, Nybo m. fl. i Ålems socken af samma län;
 Utdikning af Djurle myr i Täfvelsås m. fl. socknar i Kronobergs län.

Hamnbyggnad.

Iståndsättande af hamnen vid Sandviken i Persnäs socken på Öland.

Brobyggnad.

Bro öfver Mörrums å vid Hoffmansbygds station å Karlshamn—Vislanda jernväg.

För trafik
 upplåtna
 enskilda
 jernvägar.

Följande enskilda jernvägsanläggningar hafva under året blifvit för allmän trafik upplåtna:
 Filipstads norra bergslags jernväg (jemväl för persontrafik);
 Nybro—Säfsjöströms jernväg;
 Norbergs jernväg;
 Näs—Morshyttans jernväg;
 Upsala—Länna jernväg;
 Östra Vermlands jernväg;
 Landskrona—Engelholms jernväg (i sin helhet);
 Bandelen Nyköping—Flen—Rekarne af Oxelösund—Flen—Vestmanlands jernväg (återstående delen är besigtigad för öppnande af allmän trafik derå);
 Stockholm—Vesterås—Bergslagens jernväg (i sin helhet);
 Bandelarne Kil—Molkom, Molkom—Filipstad af Bergslagens jernväg (bandelen Daglösen—Bergslags Ludvika af samma jernväg är besigtigad för öppnande af allmän trafik derå);
 Bibanan Ekedalen—Tidaholm till Hjo—Stenstorps jernväg;
 Nora—Karlskoga jernvägs utsträckning till Otterbäcken;
 Vintjern—Lilla Björnmossens jernväg är besigtigad för öppnande af godstrafik derå.

Under år 1876 har koncession beviljats för följande jernvägsanläggningar:

Koncessioner
å enskilda
jernvägs-
anläggningar.

Från Lanna kalkstens- och skifferbrott till Örebro;

Mellan Malmö och Fjerdingslöfs station å Lund—Trelleborgs jernväg;

Från Näsвикens station å Hudiksvall—Näsвикens jernväg till Svegs kyrka i Herjedalen;

Från Krylbo till Borlänge;

Från Vislanda station till sjön Bolmen;

Från Visby till Hemse med bibana till Rohnehamu;

Utsträckning af Hultsfreds—Verkebäcks jernväg till Jenny station å Vesterwik—Åtvidaberg—Bersbo jernväg;

Från Kinnareds station å Halmstad—Nässjö jernväg till sjön Fegen och vidare till Varberg;

Bibanan Björnmossen—Tallås i fortsättning af Vintjern—Lilla Björnmossens jernväg;

Från Kortfors, Stribergets eller Nora stationer å Nora—Karlskoga jernväg till Vanelfvens inflöde i Vestra Dalelven;

Mellan Nyköping och Gnesta jernvägsstation;

Mellan Hvetlanda kyrkoby och Eksjö station å Nässjö—Oskarshamns jernväg;

3

Mellan Norsholm och Bersbo;

Stockholm—Vesterås—Bergslagens utsträckning från Carlberg till Stockholm.

Kongl. Maj:t har under år 1876, uppå Civil-departementets föredragning, meddelat stadfästelse å bolagsordningar för 163 nya aktiebolag. Bland dessa äro 9 jernvägsaktiebolag, 82 industri- och fabriksaktiebolag, 1 försäkringsaktiebolag, 17 rederiaktiebolag, 31 handels- och hushållsföreningsaktiebolag samt 23 bildade för hvarjehanda andra ändamål.

Aktiebolag.

Rörande förhållandet med statsverkets inkomster och utgifter må här meddelas, att en på grund af senast afslutade rikshufvudbok eller den för år 1874 upprättad liquid mellan statsverket och Riksgäldskontoret utvisar, att nämnda år uppkommit ett saldo Riksgäldskontoret till godo af 16,868,622 kronor 44 öre, hvilket belopp ock blifvit till Riksgäldskontoret levererad.

Liquid mellan
Stats- och
Riksgälds-
verken för år
1874.

Förhållandet
under år 1875.

Enligt en approximativt uppgjord kalkyl öfver öfverskott och brister å 1875 års statsreglering har för nämnda år uppstått ett nettoöfverskott af 5,674,495 kronor 23 öre.

Statslån för
jernvägsbygg-
nader.

Sedan fullmäktige i Riksgäldskontoret i underdånig skrifvelse den 30 sistlidne Maj för Kongl. Maj:t anmält, att de, med begagnande af Riksdagens dem gifna bemyndigande, beslutat att för utbetalning af de utaf Riksdagen på Riksgäldskontoret anvisade anslag till statens jernvägars byggande och utveckling upptaga ett fonderadt amorteringslån å nominelt två millioner pund sterling och därför utfärda obligationer, löpande med fyra och en half procent halfårsvis förfallande ränta, samt fullmäktige derjemte tillkännagifvit, bland annat, att de med C. J. Hambro & Son i London träffat aftal angående öfvertagande af en million femhundredratusen pund sterling af nämnda lån, så har Kongl. Maj:t, i enlighet med hvad fullmäktige tillika begärt, så väl i nåder fastställt det beslut, fullmäktige rörande berörda nya upplåning fattat som ock å det af fullmäktige sålunda beslutade fonderade amorteringslån meddelat sin nådiga garanti.

Inlösen af för-
fallna räntekuponger till
statsobligationer.

Uppå framställning af fullmäktige i Riksgäldskontoret har Kongl. Maj:t medgifvit, att räntekuponger, tillhörande de för 1875 års statslån utfärdade obligationer må, när de till inlösen förfallit, icke allenast i landtränterierna, med undantag af Stockholms läns, inlösas i den mån ränteriernas kassabehållningar sådant medgifva, utan ock vid den utom Stockholms stad förefallande uppbörd af de till ränterierna ingående statsmedel emottagas.

Jordeboks-
arbetet i
Kammar-
kollegium.

Nya jordeböcker hafva blifvit fastställda för Skaraborgs och Kristianstads län. För öfrigt har den under år 1875 påbörjade granskningen af Elfsborgs och Vermlands läns jordeböcker under år 1876 fortsatts; hvarjemte jordeböckerna för Södermanlands och Örebro län blifvit i afseende på hemmanens och lägenheternas natur, räntor och kronotionde samt hemmantalen fullständigt granskade. Ny jordebok för Upsala län antages komma att senast instundande höst blifva fastställd.

Försålda
mindre krono-
lägenheter.

Af sådana mindre kronohemman, som enligt 1874 års Riksdags uppå Kongl. Maj:ts derom gjorda nådiga förslag fattade beslut skulle få på offentlig auktion till den högstbjudande försäljas, hafva under år 1876 på sådant sätt blifvit förtrytrade trettionio särskilda lägenheter, för hvilka, med ett taxeringsvärde för år 1871 af tillhoppa 112,380 kronor, erhållits en köpeskilling af sammanlagdt 316,877 kronor.

Sedan Norge biträdt den mellan Sverige och Danmark afslutade myntkonvention samt Kongl. Maj:t i anledning deraf, efter Riksdagens hörande, beslutat en förändrad lydelse af § 17 i lagen om rikets mynt samt ett tillägg till § 4 i lagen om öfvergången till det nya myntsystemet af den 30 Maj 1873, hafva nådiga kungörelser utfärdats så väl derom som äfven angående pregelnen å det norska mynt, hvilket, lika med det svenska myntet, är lagligt betalningsmedel i Sverige.

Norges tillträde till myntkonventionen mellan Sverige och Danmark.

Vid Myntverket hafva från och med den 24 December 1875 till och med den 23 December 1876 blifvit utmyntade och derifrån utlemnade: Myntuins.

Guldmynt:	20-kronor	kr. 4,790,600	
	10-kronor	» 1,700,580	6,491,180
Silfvermynt:	2-kronor	» 740,500	
	1-kronor	» 2,660,654	
	25-ören	» 531,153,50	
	10-ören	» 181,436,40	4,113,743,90
Bronsmynt:	5-ören	» 30,225	
	2-ören	» 27,840	
	1-ören	» 18,790	76,855.

Sedan åtskilliga slag af danskt silfvermynt, pregladt efter myntfot, som varit gällande före afslutandet af myntkonventionen mellan Sverige och Danmark, enligt en Kongl. dansk förordning af den 17 Mars 1876 förklarats komma att från och med den 1 Oktober nämnda år upphöra att vara lagligt betalningsmedel i Danmark, har Kongl. Maj:t uti nådig kungörelse förordnat om den tidpunkt hvarintill och den kurs hvarefter omförmälda myntslag finge i kronans uppbörd emottagas, samt att en hvar skulle ega att intill samma dag och efter samma kurs i Statskontoret samt i länens ränterier få dylikt mynt emot svenskt kronmynt invexladt.

Invexling af afläst danskt silfvermynt.

Sedan under sistlidna år statsbanan Sköfde—Karlsborg samt af norra stambanan linien Storvik—Ockelbo fullbordats, har befordring af post å dessa jernvägssträckor kommit till stånd.

Postföring å statens jernvägar.

Å följande enskilda jernvägar eller delar af sådana har postbefordring vidtagit, nemligen: Rekarne—Nyköping, Falun—Ludvika, Filipstad—Kil, Filipstad—Gammalkroppa, Filipstad—Finnmossen, Karlskoga—Ottebäcken, Ekedalen—Tidaholm, Nybro—Säfsjöström, Landskrona—Åstorp samt Stockholm—Kärrgrufvan.

Postföring å enskilda jernvägar.

- Fullständiga postanstalter. Af fullständiga postanstalter hafva tillkommit åtta, nemligen postexpeditioner i Kil, Lenhofda, Ljusne, Mörby, Stenstorp, Torsby, Årjeng och Öfverkalix; hvaremot indragits postexpeditionerna i Molkom, Storvik, Tidaholm och Tierp.
- Poststationer. Efter indragning af en del äldre och inrättandet af nya poststationer, uppgår för närvarande antalet af sådana postanstalter till 1,683.
- Korrespondensens tillväxt. Antalet postbefordrade försändelser uppgick år 1875 till 26,796,000 mot 18,249,000 under år 1874.
- Tidningar. Under år 1875 requirerades genom Postverket af tidningar och tidskrifter 331,100 exemplar mot 315,500 exemplar under nästföregående året. Sammanlagda prenumerationskostnaden för dessa tidningar m. m. belöpte sig till 1,120,900 kronor, under det att denna kostnad år 1874 uppgick till 1,079,900 kronor.
- Personbefordran. Med postdiligenserna befordrades samma år 10,600 resande eller 1,450 personer mindre än året förut.
- Statstelegrafnätet. Statstelegrafnätet har under år 1876 blifvit utsträckt genom anläggning af nya linier från Dalarö till Landsort, från Fjelkinge å linien Kristianstad—Ystad till Åhus samt från Edsby å linien Öregrund—Norrtelje till Östhammar, hvarförutan förändring egt rum af linierna Stockholm—Vesterås, Upsala—Gefle och Lund—Landskrona.
- Telegrafnätets utvidgning på det hela uppgick sistlidna år till 7,7 mil stolplinier och 23,0 mil i trådledning, så att hela längden af de förra nu utgör 751,4 och af de senare 1,836,0, allt svenska mil.
- Stationer. Nya statstelegrafstationer hafva inrättats i Laholm, Landsort, Säter, Åhus och Östhammar; hvaremot, i sammanhang med den elektriska telegraafförbindelsens åvägbringande mellan Dalarö och Landsort, de förut varande optiska stationerna å sistnämnda orter äfvensom i Nynäs, Elfsnabben och Ornö blifvit indragna. Derjemte har statstelegrafstationen å Karlsborgs fästning vid 1876 års utgång likaledes indragits.
- Hela antalet statstelegrafstationer utgör nu 169, hvaraf 166 äro elektriska och 3 optiska.
- Dessutom hafva 55 för telegrafering inrättade jernvägsstationer blifvit satta i förbindelse med statstelegrafnätet, med hvilket förut 351 dylika stationer voro förbundna; så att hela antalet af de i riket för telegrafkorrespondens upplåtna, med hvarandra i förening stående stationer nu uppgår till 575.

Till telegrafbyggnadsarbeten har för år 1876 varit anvisadt ett belopp af 155,900 kronor.

Kostnad för nybyggnad.

Telegrammernas antal, som år 1875 uppgick till 1,009,539, torde för år 1876 kunna i det närmaste beräknas uppgå till samma summa.

Telegram-
antal.

Telegrafverkets inkomster, hvilka år 1875 öfverstego utgifterna med något öfver 100,000 kronor, anses komma att jemväl för år 1876 lemna något öfver-
skott, hvars belopp dock icke för närvarande kan uppgifvas.

Telegraf-
verkets in-
komster.

Under året har mellan svenska telegrafstyrelsen och bestyrelsen för det stora nordiska telegrafbolaget träffats öfverenskommelse angående dubblering af telegrafförbindelsen mellan Grisslehamn och Nystad, till ytterligare befräm-
jande af den telegrafiska samfärdseln mellan Sverige och Ryssland samt be-
redande af en ökad transitkorrespondens genom riket. Jemväl har med kejs-
liga tyska telegrafförvaltningen blifvit ingången en ny öfverenskommelse rö-
rande den direkta svensk-tyska telegramvexlingen, hvarigenom taxan för
densamma blifvit förenklad och för den största delen af nämnda korrespondens
något nedsatt. Begge dessa öfverenskommelser hafva af Kongl. Maj:t blifvit
för Sveriges del i nåder godkända.

Öfverenskom-
melse med
utlandet.

Transitoupplagsrätt har under vissa vilkor blifvit städerna *Vestervik* och
Trelleborg beviljad, att för den förra staden vidtaga, sedan staden erhållit jern-
vägsförbindelse med stambanan samt denna jernvägsförbindelse blifvit för all-
män trafik öppnad.

Transitoup-
plagsrätt.

I öfverensstämmelse med Riksdagens anhållan, har förordning utfärdats
om inskränkning, till skydd för skogens återväxt, af betesrätt å ohägnad mark
inom åtskilliga provinser.

Inskränkning
af betesrätt å
ohägnad mark.

För beredande af medel till en förbättrad skogshushållning vid militie-
och ecklesiastika boställen, har föreskrift meddelats om bildande af särskilda
fonder af försäljningsmedel för sådant virke från nämnda boställsskogar, hvil-
ket icke tillhör dessas ordinarie afkastning.

Skogsfonder
för militie- och
ecklesiastika
boställen.

Till fortskyndande af ordnad skogshushållnings införande å vissa allmänna
skogar, har föreskrift meddelats om upprättande af provisionella hushållnings-
planer för dylika skogar, som ej redan blifvit till ordnad hushållning indelade.

Provisionella
skogshushåll-
ningsplaner.

Genom afsättande till kronopark af öfverloppsmarker och skogsmarker
vid till kronan indragna, åbolediga nybyggen jemte mark från åtskilliga bo-

Kronoskogar-
nes tillökning.

ställen samt genom inköp af enskilda marker för kronans räkning, har ytvidden af kronoskogarne ökats med 3,446,000 qvadratref. Derjemte hafva 122,000 qvadratref skogsmark tillhörande boställen och åbolediga nybyggen blifvit ställda under skogsstatens vård och förvaltning, för att framdeles afsättas till kronopark.

Undersökning för elfrensningarsamt skogs-uppskattning. Den sedan år 1873 fortgående undersökningen till utrönande af kostnaden för flottbargörande af vattendrag, hvarå virke från Kronans skogar i Norrbottens län skall flottas, har omfattat åtskilliga bivattendrag till Råneå elf, Hvitån, Töre elf samt nedre delen af Kalix elf med tillflöden; och har, i sammanhang med samt såsom anknjtning till dessa undersökningar, uppskattning af kronans skogar vid åtskilliga af dessa vattendrag fortgått.

Skogshushållningsplaner. För 60 allmänna skogar med en ytvidd af omkring 316,000 qvadratref hafva hushållningsplaner blifvit fastställda.

Extra skogsbevakning. Likasom under föregående år, har till hämmande af skogsåverkan i de sex norra länen, och synnerligast Norr- och Vesterbottens län, ett betydligt antal extra bevakare varit anställdt mot en kostnad af omkring 35,000 kronor.

Skogsingenjörer. Till enskilda skogsegares tjänst hafva fem skogsingenjörer varit anställda med verksamhet inom samtliga län, undantagandes tre af de norrländska och tre af de sydligaste länen.

Förordning angående vilkoren för tillverkning af bränvin. Ny förordning angående vilkoren för tillverkning af bränvin, grundad på de af Riksdagen i detta ämne fattade beslut, har af Kongl. Maj:t blifvit utfärdad och träd i kraft från och med den 1 Oktober sistlidna år;

Ordningsstadga för bränvinsbrännerierna i riket. Hvarjemte förnyad ordningsstadga för bränvinsbrännerierna i riket blifvit af Kongl. Maj:t fastställd att från samma tidpunkt tillämpas.

Hypoteksföreningarnes ställning. Enligt den öfversigt af landthypoteksföreningarnes ställning vid 1875 års slut, hvilken i Finansdepartementet upprättats efter uppgifter från allmänna hypoteksbanken och de särskilda hypoteksföreningarne, utgjorde summan af de amorteringslån, hypoteksföreningarne då upptagit, efter afdrag af hvad derå amorterats, i rundt tal 211,270,000 kronor, eller 7,943,000 kronor mera än år 1874.

Af berörda summa tillhörde 64,736,000 kronor lån, som upptagits direkt af hypoteksföreningarne och 146,534,000 kronor lån, som negocierats genom allmänna hypoteksbanken.

Allmänna hypoteksbankens obligationsskuld belöpte sig vid 1875 års utgång till 160,378,799 kronor 99 öre, eller 5,170,766 kronor 66 öre mera än vid 1874 års slut. Vid försäljningen af bankens fem-procents-obligationer var under hela nästlidne år parikurs gällande, och försåldes under året af nämnde obligationer 2,118,900 kronor. Till amortering af fem-procents-obligationerna utlottades år 1876 ett belopp af 681,000 kronor. Försäljningen af fyra-procents-obligationerna uppgick under nämnde år till 88,100 kronor efter kurs af 87 procent; hvarjemte af dessa obligationer utlottats ett belopp af 524,200 kronor.

Allmänna hypoteksbankens obligationer.

Vid 1875 års utgång var allmänna hypotekskassans för Sveriges städer skuld för utelöpande obligationer kronor 4,701,200, och hafva under år 1876 sålts obligationer till ett belopp af kronor 702,800.

Allmänna hypotekskassan för Sverige städer.

Priset å dessa med 5 procents ränta löpande obligationer har varit 98 procent.

Allmänna hypotekskassans fordran hos stadshypoteksföreningarne för till dem utgifna amorteringslån var vid 1875 års utgång, efter afdrag af skedd amortering, kronor 4,651,020: 26.

Riksbankens metalliska kassa, som den 30 September 1875 utgjorde i rundt tal 20,561,000 kronor, var den 30 September 1876 allenast 15,475,000 kronor och hade således minskats med 5,086,000 kronor. Tillgången bestod i myntadt och omyntadt guld för 9,772,000 samt i silfver för 5,703,000 kronor.

Riksbankens metalliska kassa.

Riksbankens tillgångar hos bankinrättningar och handelshus å utrikes ort, på hvilka sedelutgifning fick grundas, utgjorde nämnda dag år 1876 10,270,000 kronor, och tillgången i vaxlar, accepterade till betalning på utrikes ort, var 11,455,000 kronor. Dessa två slag af tillgångar utgjorde alltså tillhoppa 21,725,000 kronor den 30 September 1876, emot 15,834,000 kronor samma dag år 1875.

Af befintliga 27 enskilda banker med rätt att utgifva egna banksedlar, voro vid 1876 års slut 16 underkastade bestämmelserna i Kongl. kungörelsen den 12 Juni 1874.

Enskilda bankinrättningarne.

Under loppet af år 1877 komma samtliga öfriga banker att träda under tillämpning af nämnda Kongl. kungörelse, med undantag af Kopparbergs och Göteborgs enskilda banker, hvilkas nuvarande oktrojer tilländagå först med 1877 års slut.

Jemte det förlängda oktrojer beviljats och nya bolagsordningar stadfästas för de redan varande banker, hvilkas oktrojer tilländagått under år 1876 eller komma att tilländagå under år 1877, har oktroj beviljats och bolagsordning stadfästas för en ny sedelutgifvande bank, nemligen Oskarshamns enskilda bank, men anmälan om tiden, då denna bank kommer att börja sin rörelse, hade ännu icke vid utgången af år 1876 skett. För två smärre bankinrättningar utan rätt att utgifva egna banksedlar, nemligen aktiebolaget Stock-

holms Handtverksbank och aktiebolaget Jemtlands Folkbank, hafva bolagsordningar blifvit under år 1876 stadfästade.

Bankernas
upp- och
utlåning.

Riksbanken samt de enskilda banker och kreditbolag, rörande hvilka öfversigter offentliggöras, hade den 30 September 1876 inestående på upp- och afskrifningsräkning sammanlagdt 40,515,000 kronor och på depositionsräkning 197,176,000 kronor.

I jemförelse med år 1875 hade upp- och afskrifningsräkningen ökats med 7,271,000 och depositionsräkningen med 35,391,000 kronor.

Beloppet af diskonterade inrikes vaxlar utgjorde ofvannämnda dag 107,482,000 kronor, och hade således från år 1875 ökats med 6,433,000 kronor.

Summan af utestående lån utgjorde 115,212,000 kronor och hade från år 1875 ökats med 5,354,000 kronor.

Å kassakreditiv voro utestående 89,069,000 kronor, hvilket belopp öfver skjuter det den 30 September 1875 utestående med 3,238,000 kronor.

De i bankerna insatta medlen hade således ökats med 43,662,000 kronor, och bankernas meddelade försträckningar med 15,025,000 kronor.

Utelöpande
banksedlar.

Den 30 September 1876 var sammanlagda beloppet af Riksbankens och enskilda bankernas utelöpande sedlar kr. 98,888,000 emot 103,598,000 kronor samma dag år 1875.

Nya instruktioner för
Statskontoret,
Myntverket
och Kontrollverket.

I sammanhang med fastställandet af de nya aflöningsstaterna för Statskontoret, Myntverket och Kontrollverket, hafva för dessa verk blifvit utfärdade nya instruktioner att lända till efterrättelse från detta års början.

Vid samma tid hafva uphört att vara gällande instruktionen för Statskontoret af den 16 Maj 1856 samt ej mindre reglementet för Myntverket och instruktionen för Kontrollverket den 30 April 1836, än stadgandet i Kongl. brefvet den 10 Augusti 1838 angående Mynt- och Kontrollverkens ställande under Statskontorets inseeende samt om gränserna för öfverdirektörens vid nämnda verk embetsbefattning samt instruktionen för Myntverket i afseende å mottagning af guld i plans den 11 September 1874.

Om vilkoren, under hvilka de i förenämnda verks nya aflöningsstater fastställda aflöningsförmåner må af vederbörande tjenstemän åtnjutas, hafva nådiga kungörelser blifvit utfärdade.

Löneregleringskomitén.

Löneregleringskomiténs arbeten fortgå. Komitén har ytterligare afgifvit betänkanden och förslag rörande lönereglering m. m. för Fångvårdsstyrelsen, Förvaltningen af sjöärendena, Generaltullstyrelsen, Riksarkivet, Kongl. Biblioteket och Sundhetskollegium samt är för närvarande sysselsatt med regleringen af Generalpoststyrelsen och Telegrafstyrelsen.

Underdånigt betänkande och förslag angående dels ordnande af förvaltningen af statens fastigheter och dels upplåtande till nybyggen af mark i Norrland har af de den 5 November 1875 dertill i nåder förordnade komiterade blifvit till Kongl. Maj:t afgifvet; hvarefter vederbörande embetsverk och myndigheter öfver komiterades berörda förslag inkommit med infordrade underdåniga utlåtanden.

Domänkomitén.

På det att angående befolkningsförhållandena i Stockholm måtte kunna erhållas tillförlitligare kännedom än som med den hittills gällande anordningen af mantalsskrifningen derstädes stått att vinna, har, efter det stadsfullmäktige i ämnet afgifvit förslag, som af Öfverståthållareembetet blifvit förordadt och hvaröfver chefen för Statistiska centralbyrån samt Stockholms stads konsistorium blifvit hörde, Kongl. Maj:t fastställt nya grunder, i enlighet med hvilka mantals- och skattskrifningen i Stockholm skall ordnas, samt anbefalt Öfverståthållareembetet att med förslag till förordning derom till Kongl. Maj:t komma.

Förändrade grunder för mantals- och skattskrifningen i Stockholm.

För att bereda religionsvård åt svenska sjömän i utländska hamnar samt åt andra derstädes sig uppehållande landsmän, har Kongl. Maj:t, sedan Riksdagen anvisat dertill erforderliga medel, låtit anställa svensk prest dels i Hartlepool i England och dels i Kiel i Holstein, med skyldighet för desse prester att utsträcka sin verksamhet till närmast liggande sjöstäder och hamnar äfvensom till trakterna deromkring, i händelse svenskar skulle vara derstädes bosatte.

Religionsvården.

Kongl. Maj:t har under den 8 September 1876 beslutit, att en ny upplaga af kyrkohandboken på finska språket skulle till finska församlingarnes tjänst från trycket utgifvas.

Kongl. Maj:t har under loppet af 1876 fastställt ritningar till tretton nya kyrkor, till torn å två, till altaren, predikstolar, läktare, orgelfaçader, värmeapparater m. m. i tjugutre, samt till ändring, ombyggnad och restauration af sex kyrkor. Öppna nådiga bref om tillåtelse att genom stambok öfver hela riket och en kollekt i alla dess kyrkor insamla medel till bidrag vid kyrkobyggnad har Kongl. Maj:t låtit utfärda för åtta församlingar.

Kyrkobyggnader.

I sammanhang med ordnandet af presterskapets löneförmåner har Kongl. Maj:t under år 1876 förordnat om delning af ett gäll inom Örebro län.

Presterskapets löneinkomsters reglering m. m.

Sedan de genom nådiga förordningen den 11 Juli 1862 föreskrifna åtgärder för verkställande af lönerreglering för presterskapet i riket numera till

Lönertillskott vid svagt aflönnade presterliga tjänster.

större delen blifvit afslutade, har Kongl. Maj:t mellan de svagast aflönade presterliga tjänster i riket fördelat så väl årliga afkastningen af de tillgångar, som vid löneregleringen blifvit indragna till presterskapets löneregleringsfond, som ock de medel, hvilka eljest beräknats årligen dit inflyta.

Byggnads-
kassa.

Under den 24 Mars 1876 har Kongl. Maj:t låtit utfärda förnyadt reglemente för skånska presterskapets byggnadskassa.

Karolinska
mediko-kirur-
giska insti-
tutet.

Sedan Riksdagen på Kongl. Maj:ts nådiga framställning anvisat erforderliga medel, har en ny profession i allmän helsovårdslära blifvit inrättad vid Karolinska mediko-kirurgiska institutet.

Universiteten.

Sedan vid lönereglering för de vid universiteten anställde professorer och tjänstemän aflöningen fördelats i lön och tjänstgöringspenningar, har Kongl. Maj:t den 30 November 1876 meddelat bestämmelser angående de vilkor, under hvilka vid tjänstledighet tjänstgöringspenningarna böra afstås till vikarie.

Med godkännande af ett af Öfverintendentsembetet uppgjort förslag till anbringande af värmeledning i bibliotekshuset i Upsala har Kongl. Maj:t ställt de af Riksdagen för ändamålet anslagna medel till vederbörandes disposition att för arbetets utförande användas.

Elementar-
läroverken och
pedagogierna.

Elementarläroverken i Söderhamn, Sköfde och Vadstena hafva under år 1876, sedan Riksdagen anvisat erforderliga medel och vederbörande kommuner uppfyllt det för medlens utgående föreskrifna vilkor att anskaffa för läroverken fullt lämpliga lokaler, blifvit från treklassiga utvidgade till femklassiga.

Sedan Riksdagen på Kongl. Maj:ts nådiga framställning beviljat ett anslag af 6,000 kronor såsom resestipendier åt lärare i främmande lefvande språk vid elementarläroverken, har Kongl. Maj:t under år 1876 meddelat åtta sådana lärare understöd, i ändamål att de må i utlandet förkofra sin språkkunskap.

För praktisk utbildning af blifvande elementarlärare har under året profårskurs varit anordnad vid elementarläroverken i Stockholm, Upsala, Lund och Kalmar, och har lärarekandidaternas antal utgjort 31.

Vid statens elementarläroverk och pedagogier utgjorde vid höstterminens början 1876 lärjungarnes antal 13,335.

Under år 1876 hafva 521 ynglingar och 3 elever vid läroverk för qvinlig ungdom aflagt godkänd mogenhetsexamen.

Högre skolor
för qvinlig
ungdom.

Elfva högre skolor för qvinlig ungdom hafva för hela sistlidna år och fyra för årets hösttermin åtnjutit understöd af de för sådant ändamål anvisade statsmedel. Sedan under den 12 Maj 1876 utfärdats kungörelse angående för-

ändring i vilkoren för åtnjutande af dylikt understöd, hafva tjuguuåtta skolor erhållit understöd att utgå under år 1877.

Kongl. Maj:t har under den 2 Juni 1876 utfärdat ny instruktion för förvaltningen af Kongl. och Hvitfeldtska stipendii-inrättningen.

Kongl. och
Hvitfeldtska
stipendii-
inrättningen.

Samma dag har Kongl. Maj:t, i anledning af kuratorernes för nämnda inrättning förslag, fastställt förändrad reglering af de afgifter åbor och strand-sittare å inrättningens hemman och lägenheter böra erlægga för befrielse från dagsverks- och skjutsskyldighet till hufvudgårdarne.

Elevernas antal höstterminen 1876 utgjorde vid folkskolelärareseminiarierna 682 och vid folkskolelärarinneseminiarierna 275, eller tillsammans 957. Vid läsårets slut sistlidne vårtermin undergingo 173 manliga och 68 qvinliga elever, sålunda tillsammans 241, afgangsexamen.

Folkundervis-
ningen.

Vid folkskolelärareseminarium i Karlstad har en förberedande klass från och med sistlidne hösttermin blifvit upprättad och hafva särskilda anordningar vidtagits för att bereda eleverna vid seminarierna i Kalmar och Karlstad tillfälle till undervisning i slöjd.

Jemte de särskilda afdelningar för småskolelärarinnors bildande, hvilka blifvit upprättade vid seminarierna i Stockholm, Skara och Kalmar, och hvilka under år 1876 fortfarande varit i verksamhet, har en dylik afdelning sistlidne hösttermin anordnats vid seminariet i Falun. Elevernas antal i dessa afdelningar utgjorde nämnda termin tillsammans 73; hvarjemte voro intagna vid småskolelärareseminiarierna i Haparanda 15 finska och i Jockmocks församling 14 lappska elever.

Särskildt tillfälle att erhålla vidare utbildning har under år 1876 varit beredt vid seminarium i Linköping för äldre folkskolelärare och vid seminarium i Lund för småskolelärare och lärarinnor.

Sedan Riksdagen i enlighet med Kongl. Maj:ts framställning beviljat medel till ombyggnad och reparation af den till Stockholms folkskolelärarinneseminarium upplåtna lokal, har ritning till ombyggnaden blifvit af Kongl. Maj:t fastställd samt medel till byggnadsarbetets påbörjande ställda till vederbörande konsistorii disposition.

Kongl. Maj:t har den 29 September 1876 förordnat, att de byggnader, som blifvit uppförda för eller upplåtna åt folkskolelärareseminiarierna skola ställas under förvaltning af Öfverintendentsembetet.

Efter erhållet nådigt uppdrag har chefen för den inom Ecklesiastik-departementet inrättade byrå för ärenden angående folkundervisningen under sistlidna år verkställt inspektion af seminarierna i Stockholm, Upsala, Lund, Göteborg, Karlstad, Haparanda och Jockmock.

Af de för åren 1871—1876 förordnade folkskoleinspektörer hafva berättelser om folkundervisningen i riket under nämnda tid blifvit till Ecklesiastik-departementet ingifna.

Chefen för Ecklesiastik-departementet har för den med innevarande år ingående inspektionsperioden utsett sakkunnige män att i egenskap af inspektörer, hvar och en inom bestämdt område, besöka derstädes befintliga skolor samt om deras tillstånd och behof afgifva berättelse så väl årligen till domkapitlen som ock i ett sammanhang vid inspektionsperiodens slut till Ecklesiastik-departementet.

Inspektörernes antal, som under förra inspektionsperioden utgjorde 50, har blifvit minskadt till 41, af hvilka 7 äro förordnade för Hernösands stift, 5 för hvarje af Upsala och Lunds stift, 3 för hvarje af Linköpings, Skara, Strengnäs, Vesterås, Vexjö, Göteborgs och Karlstads stift, 2 för Kalmar och 1 för Visby stift.

Kongl. Maj:t har genom nådig kungörelse den 30 November 1876 på Riksdagens förslag förordnat om ändring i §§ 3 och 4 mom. 5 i Kongl. stadgan angående folkundervisningen i riket den 18 Juni 1842.

Angående folkundervisningens tillstånd vid 1875 års slut äro sammandrag af skolrådets berättelser till Ecklesiastik-departementet från domkapitlen insända. Enligt dessa berättelser funnos vid nämnda tid i hela riket utom Stockholms stad 12 högre folkskolor, 3,952 folkskolor, af hvilka 2,818 voro fasta och 1,134 flyttande, samt 4,505 småskolor, eller tillsammans 8,469 folkundervisningsanstalter. Antalet barn inom skolåldern uppgick till 716,877, och af dessa undervisades 294 i högre folkskolor, 241,106 i fasta och 139,837 i flyttande folkskolor, 223,830 i småskolor, 7,523 vid allmänna läroverk, 23,215 i enskilda skolor och 63,261 i hemmen.

Folkskolorna i Stockholm bestodo år 1875, enligt öfverstyrelsens berättelse, af 248 afdelningar med 265 lärare. Antalet i dessa skolor intagna barn, som åtnjöto daglig undervisning, utgjorde vid slutet af nämnda år 7,956 och lärjungar i skolor med icke daglig undervisning 667, eller tillsammans 8,623; hvarjemte å Siklaö fanns en folkskola med examinerad lärare, i hvilken skola voro intagne 65 barn.

Lönetillskott af allmänna medel för 3,418 examinerade ordinarie, 403 examinerade icke ordinarie, 688 biträdande lärare och lärarinnor vid folkskolor, samt 4,157 småskolelärare och lärarinnor hafva under år 1875 utgått med tillsammans 1,571,927 kronor 24 öre. Under nästlidna år hafva 387 församlingar, i anseende till medellöshet, erhållit särskilda bidrag till lärares aflöning med tillhoppa 20,000 kronor.

För folkundervisningens befrämjande bland de i rikets nordligaste trakter bosatta finnar hafva beviljats understöd dels för höjande af lärares löner till och öfver minimum för hvarje af åren 1875 och 1876, dels för inrättande af

nya skolor. Till byggande af skolhus i Karesuando, Pajala och Karl Gustafs församlingar, samt till iståndsättande af skolluset för lappska skolan i Gellivare hafva bidrag af statsmedel anvisats.

I ändamål att till nedsatt pris hållas folkskolorna tillhanda, har följande nya undervisningsmateriel blifvit anskaffad, nemligen: taflor ur svenska historien och fysiska apparater. För de lappska skolorna hafva utgifvits Luthers lilla katekes på svenska och lappska samt en räknebok på lappska språket, och för de finska skolorna: Berättelser ur svenska historien, öfversatta på finska språket. Till sist nämnda skolor har undervisningsmateriel kostnadsfritt utlemnats.

Den af direktionen för folkskolelärares pensionsinrättning afgifna berättelse för år 1875 gifver vid handen, att vid nämnda års slut 2,253 skoldistrikt egde delaktighet i pensionsinrättningen för tillsammans 3,464 lärareplatser. Antalet pensionstagare utgjorde vid samma tid 210 med en årlig pensionssumma af 60,719 kronor 82 öre. Inrättningens kapitalbehållning uppgick vid 1875 års slut till 939,410 kronor 70 öre.

Sedan Riksdagen beviljat tillökning i bidraget till folkskolelärares pensionsinrättning i ändamål, bland annat, att hel pension måtte kunna tillkomma hvarje i öfrigt pensionsberättigad folkskolelärare vid uppnådda femtiofem, och afkortad pension vid uppnådda femtio lefnadsår, har Kongl. Maj:t den 24 November 1876, i öfverensstämmelse härmed, förordnat om ändring i §§ 14, 15, 16 och 47 af det för folkskolelärares pensionsinrättning den 30 November 1866 i nåder fastställda reglemente.

Pensionsinrättningen för folkskolelärares enkör och barn har från och med 1876 trädit i verksamhet.

Af det för år 1876 under vissa vilkor anvisade förslagsanslag till understöd åt folkhögskolor, har Kongl. Maj:t beviljat understöd åt 16 sådana skolor med tillsammans 25,050 kronor. Enligt styrelsernas berättelser uppgick antalet lärjungar vid dessa skolor under läsåret 1875—1876 till 653.

Kongl. Maj:t har den 12 Maj 1876 utfärdat nådig kungörelse rörande understöd till folkhögskolor att gälla från och med innevarande år.

Vid allmänna institutet för döfstumma och blinda hafva under år 1876 varit intagna 163 döfstumma och 62 blinda elever, tillsammans 225, af hvilka 135 varit frielever och 22 erlagt half afgift.

Af de till understöd och uppmuntran åt mindre uppfostringsanstalter för döfstumma barn anvisade medel hafva för nästlidna år bidrag med tillsammans 40,000 kronor tilldelats 13 sådana anstalter. Antalet af de vid dem undervisade barn uppgick under året till 422.

Sedan Riksdagen, i enlighet med Kongl. Maj:ts derom gjorda framställning, beviljat 50,000 kronor till understöd och uppmuntran så väl åt mindre

Folkhögskolor.

Undervisning för döfstumma och blinda.

uppfostningsanstalter för medellösa döfstumma barn som ock åt dylika anstalter för medellösa blinda barn, har Kongl. Maj:t den 12 Maj 1876 förordnat om de vilkor, under hvilka dylika uppfostningsanstalter må erhålla del af nämnda understöd.

För utredande af vissa i sammanhang med ett fullständigare ordnande af undervisningen för döfstumma stående frågor, har en komité blifvit af Kongl. Maj:t förordnad.

De tekniska läroverken.

Efter det Kongl. Maj:t beslutit, att frågor rörande högre och lägre tekniska undervisnings- och bildningsanstalter skulle från början af år 1877 behandlas af Ecklesiastik-departementet, hafva så väl tekniska högskolan och de tekniska elementarskolorna som ock Chalmerska slöjdskolan i Göteborg, slöjdskolan i Stockholm samt söndags- och aftonskolan i Eskilstuna från och med innevarande år blifvit skilda från Civildepartementet och stälda under Ecklesiastikdepartementet.

Auslag för vetenskapliga verk, forskningsresor.

Genom understöd från anslaget till resestipendier samt läroböckers och lärda verks utgifvande hafva äfven under år 1876 förtjente vetenskapsidkare blifvit satte i stånd att företaga forskningsresor eller allmängöra sina arbeten.

Äfven under nästlidna år hafva genom Vitterhets-, Historie- och Antiquitetsakademiens försorg dels antiqvariska forskningsresor inom åtskilliga af rikets landskap blifvit företagna, dels ock fornlemningar upptecknats och af ritats samt grafhögar undersökts.

Svenska statskalendern.

Under den 9 Juni 1876 har Kongl. Maj:t på Vetenskapsakademiens underdåniga förslag medgifvit, att i afseende på svenska statskalenderns uppställning finge med utslutande derifrån af den fullständiga norska kalendern vidtagas de förändrade anordningar Vetenskapsakademien kunde finna lämpliga.

Fattigvården.

På grund af förordningen den 15 Februari 1855 angående ersättning för understöd, som af fattigvårdssamhälle i ett af de förenade rikena Sverige och Norge lemnats behöfvande person från det andra riket, har under år 1876, liksom tillföre, liqvid mellan de båda statskassorna egt rum.

Af anslaget till den fattigvård, som bör af staten bekostas, hafva Kongl. Maj:ts Befallningshafvande i Jemtlands, Vesterbottens och Norrbottens län fått till sin disposition anvisade särskilda belopp, för att användas till understöd åt de mest behöfvande bland lappallmogen.

Helsovården.

En ny provincialläkaretjenst har under året inrättats i Södermanlands län med Åkers och Selebo härad såsom tjenstedistrikt och Strengnäs stad såsom station för läkaren.

Sedan Kongl. Maj:ts nådiga proposition angående förändrad organisation af öfverstyrelsen för hospitalen blifvit af Riksdagen bifallen, har Kongl. Maj:t under den 12 Maj 1876 förordnat,

att Serafimerordensgillet befattning med hospitalen i riket så väl som med allmänna hospitalsfonden och den af ordensgillet hittills förvaltade Malmö barnhusfond skall med ingången af år 1877 upphöra;

att, med vissa uppgifna undantag, hospitalens fastigheter, frälseräntor och andra afgälder af fast egendom äfvensom öfriga tillgångar från samma tid skola indragas till statsverket, dock att hospitalens hemman och lägenheter bibehållas vid sin nu egande natur enligt jordeboken;

att inseendet öfver och vården om hospitalens fasta egendom, med undantag af de hus, tomter och lägenheter, som äro för dessa anstalters omedelbara ändamål till begagnande upplättna, skola öfvertagas af Kammarkollegium;

att den pröfningsrätt, som tillkommer öfverstyrelsen för hospitalen i afseende på skatteförsäljning af Danviks hospitalshemman enligt nådiga kungörelsen den 17 Maj 1861, skall från och med år 1877 utöfvas af Kammarkollegium;

samt att den Serafimerordensgillet tillkommande befattning såsom öfverstyrelse för hospitalen i riket uppdrages åt Sundhetskollegium, som således från början af år 1877 skall vara öfverstyrelse för hospitalen.

Derefter har Kongl. Maj:t den 22 November 1876, på det Serafimerordensgillet upplösning måtte kunna ega rum, befriat ordensgillet från förvaltningen af åtskilliga af enskilde personer donerade fonder.

Under år 1875 vaccinerades i riket 105,258 barn. För nitisk och skicklig ^{Vaccinationen.} utöfning af skyddskoppvmpningen erhöles för samma år 7 personer belöningar i medaljer och 77 uppmuntran genom anslag i penningar, hvarjemte 68 bekommo vaccinationsinstrument.

Vid 1874 års slut utgjorde antalet barnmorskor i riket 2,071, af hvilka ^{Barnmorske-} 133 voro bosatta i Stockholm, de öfriga i andra städer och på landsbygden. Under loppet af år 1875 hafva 102 elever blifvit vid rikets tre läroanstalter för barnmorskor i allmänna förlossningskonsten undervisade och efter med dem anställda förhör förklarats berättigade utöfva barnmorskeyrket. Af dessa hafva 42 utgått från Stockholms, 39 från Göteborgs och 21 från Lunds läroanstalt. Af de sålunda utexaminerade barnmorskorna hafva i Stockholm 36 och i Göteborg 32, enär de ådagalagt goda insigter och färdighet i den egentliga barnmorskekonstens utöfning samt derjemte gjort sig kända för pålitlighet och hedrande uppförande, ytterligare erhållit undervisning i den instrumentala förlossningskonsten och, sedan de vid anställdt förhör funnits ega behörig skick-

lighet i densamma, förklarats berättigade att under vissa vilkor utöfva jemväl denna del af förlossningskonsten.

I anledning af Riksdagens underdåniga framställning har Kongl. Maj:t den 8 December 1876 utfärdat nådig förordning angående handel med æther samt æther- eller sprithaltiga läkemedel.

Veterinär-
väsendet.

Under år 1876 har grunden börjat läggas till nya byggnader för veterinärinstitutet i Stockholm.

Vid detta institut utgjorde vid 1875 års slut lärjungarnes antal 23, af hvilka 4 aflade fullständig veterinärexamen, 26 hofslagarelärlingar, bland hvilka 12 voro militära, undervisades samma år vid institutets smedja och blefvo samtliga såsom hofslagare utexaminerade.

Veterinärinrättningen i Skara hade nämnda år 11 lärjungar, af hvilka två från inrättningen samma år afgingo. 10 personer undervisades derstädes af instruktionssmeden och af dessa afgingo 4, hvilka vunno anställning såsom by- eller sockensmeder.

Allmänna
enke- och
pupillkassan.

Under den 28 Januari 1876 har Kongl. Maj:t låtit utfärda nådig kungörelse angående ändring i reglementet för Allmänna Enke- och Pupillkassan.

Kongl. Maj:t förblifver Riksdagen med all Kongl. nåd och ynnest städse välbevågen. Stockholms slott den 17 Januari 1877.

O S C A R.

LOUIS DE GEER.